ATSIZ

DALKAVUKLAR GECESİ

www.atsizcilar.com

GÜLMEZ YÜZLÜ KADIN

Hattuşaş şehri sevinç içinde çalkalanıyordu. Ülkenin en güzel zamanı olan bu yaz gününde şanlı kıral Subbiluliyuma'nın bir oğlu doğmuştu. Hatti milleti doğumu kutlulama için çılgınca eğleniyordu. Kıralın subayları savaş arabalarına binerek, bütün şehirlere bu müjdeyi vermek üzere uçar gibi sürüp gitmişlerdi.

Sarayın bahçesi ileri gelenlerle dolup taşıyordu. Şölen masaları kurulmuş, prensler, rahipler, kumandanlar, vezirler, tüccarlar ve elçiler en güzel yemeklerin başına üşmüşlerdi. Kırala getirilen hediyeler saray kapısına dizilmiş, önüne saray askerleri dikilmişti.

Başkumandan Tutaşil sarayın önünde, masaların arasında dolaşıyor, karışıklık olmasın, gelenler saygılansın diye ardı sıra gelen birkaç subaya buyruklar veriyordu. Kısa boylu, gür ve kıvırcık sakalları, kalın gövdesiyle Tutaşil su katılmamış bir Hatti idi. Çok eski, yüce bir aileden geliyordu. İlk atası, Hatti devletini kuran Pampa ile birlikte çalışmış, bütün ataları hep kumandan olarak kanlarıyla devlete hizmet etmişlerdi. Çok sert bir adamdı. Kıral uygunsuz bir işi yaptığı zaman bunu kendisine ancak Tutaşil söyleyebilirdi. Yorulmak bilmezdi. Vakit gece yarısına yaklaştığı halde biran bile oturmamıştı. Arkasında yürüyen genç subaylar yorgunluklarını belli ediyorlar, fakat o daha yeni kalkmış gibi dipdiri, sapasağlam yürüyüp dolaşıyordu.

Bu gece gökte yuvarlak, parlak bir ay vardı. Kıralın oğlu doğdu diye Tanrılar göğü bulutsuz, rüzgârı serin, ayı parlak yapmışlardı. Her iş yolunda gidiyordu. Fakat Tutaşil yine memnun değildi. Zaten onun bir defa bile memnun olduğunu gören yoktu ki…

Şölen masalarının ortasında sarayın muzika takımı çalıyor, konukları eğlendiriyordu. Başkumandan, subaylardan bir ikisini daha öteye beriye yolladıktan sonra yanında kalan yaveri ile bahçenin uzak yerlerine doğru yürüdü. Ağır ağır ilerleyerek buradaki sık ağaçları gözden geçirmeğe başladı. Karşıda, ağaçların en çok sıklaştığı yerde birisi duruyordu. Yaver eliyle orasını göstererek: "Kumandanım! İlerde birisi var" dedi. Tutaşil gözlerini dikkatle baktıktan sonra omuzlarını silkerek cevap verdi: "Hantilyas olacak. Gel bakalım. Yanına gidip burada ne aradığını soralım".

Hantilyas, sarayın esrarengiz kadını idi. Yıllardan beri sarayda olduğu halde ne yaptığı, kimin nesi olduğu belli değildi. Şimdiye kadar, onun bir defa bile güldüğünü kimse görmemişti. Çok kimseler adını bilmez, "gülmez yüzlü kadın" diye anarlardı. Yüzüne, gözlerine, saçlarına bakılırsa bir yabancı idi. Başkumandan da onu yabancı olduğu için sevmezdi. Çünkü o Hatti olmayan herkesten tiksinirdi.

Hantilyas, iki kişinin kendisine yaklaştığını duyunca başını çevirip her zamanki elemli gözleriyle acı acı baktı. Bu bakış genç yaverin içinde bir acıma duygusunu kabartmadı değil. Fakat sert huylu Tutaşil böyle düşünmüyordu. İçinde hiçbir yumuşaklık, hiç zayıflık olmayan bir sesle sordu:

- Burada ne arıyorsun? Kalabalığa karışıp eğlensene…

Gülmez yüzlü kadın bu sözlerden şaşalamış gibiydi:

- Eğlenip ne olacak? Ölsem daha iyi.

Tutaşil'in sesinde alay kıvılcımları parladı:

- Ölmek istiyorsan seni alıkoyan yok. Ölümünle Hatti devleti batmaz. Sarayın mahzenlerinde Kıral Murşil çağından kalma fıçılarla zehir olduğunu da biliyorsun. Bundan bir tas içersen dileğine kavuşursun!

Hantilyas cevap vermedi. Âdeti üzere hazin gözlerle karşısındaki iki kişiye baktı. Sonra yavaş yavaş uzaklaşarak kayboldu.

Başkumandan bir zaman onun ardından baktı. Sonra yaverine dönerek öfkeli bir sesle: "Hatti ülkesindeki bütün yabancıları mahzene doldurup ağızlarına zehir akıtmalı… Yarı deli bir Hantilyas'tan ne çıkar" dedi.

BÜYÜLÜ SU

Tan ağarıyordu. Hattilerin kıralı saray kapısının önüne çıkmış, konukların tebriklerini kabul ediyordu. İlk önce prensler ve prensesler kutluladılar. Yeni doğan oğlu için Tanrılardan uzun yıllar, bahtiyarlıklar, zenginlikler dilediler. Sonra Frikya elçisi geldi.

"Büyük kıral! Dost ve kardeş Hatti milleti ile siz, şanlı atalarına sağlıklar, uzun ömürler, zaferler dilerim. Gönülden gelen kutlulamalarımı kabul buyurursanız beni unutulmaz bir bahtiyarlık içinde bırakacaksınız" dedi.

Kıralın yakınında yaverleriyle birlikte duran başkumandan Tutaşil bu sözleri işitince yüzünü buruşturdu:

- "Alçak Frikyalı! Nasıl da yalan söylüyor" diye mırıldandı. Tam bu sırada gevrek ve şakrak bir kahkaha bahçeyi çınlattı. Bütün başlar sesin geldiği yana çevrildi ve şaşkınlıktan açılan gözler önünde Hantilyas'ın gülerek kırala doğru yürüdüğü görüldü. Başkumandan kılıcına el attı. Sonra yaverine dönerek: "Yakalayın şunu" diye buyurdu. Bütün kalabalık arasında şaşırmayan bir kendisi vardı. Bütün sarayın, hatta bütün Hattuşaş şehrinin bildiği bu gülmez yüzlü kadının kahkaha ile gülmesi o kadar umulmaz bir şeydi ki herkes donup kalmış, hatta bunun kıralı tahkir demek olduğunu bile unutmuştu.

Yaverler, çıldırmış sandıkları kadını yakalamak için fırladılar. Fakat kıral onlara bağırdı:

- "Dokunmayın! Gelsin bakalım!"

Hantilyas gülerek kırala yaklaşıyordu. Yüzü kızarmış, gözleri süzgünleşmişti. O kadar güzelleşmişti ki kıralda istekler uyandırıyordu. Ellerini kırala uzattı:

- Büyük kıral Subbiluliyuma! Oğlun doğdu diye yalnız diriler mi kutlasın? İşte bak, ben bir ölü olduğum halde seni kutlulamaya geldim. Ölüler dirilerden daha öncedir değil mi?

Bu sözler ve arkasından kopan yeni bir kahkaha orada bulunanlardan birçoğunu titretti. İşte bu kadın bir ölü gibi ölümden korkmayarak, kıralın karşısında aldırış etmeksizin gülüyor, kıralla senli benli konuşuyordu. Ölüyüm diyordu. Fakat tıpkı diriler gibi yürüyor, söz söylüyordu.

Kıralın kaşları çatıldı:

- Ne dedin? Sen bir ölü müsün? Daha dün gece sağdın. Ne zaman öldün? Seni kim öldürdü?

Hantilyas şakrak bir kahkaha daha attı. Kendisine en keskin bakışlarla bakan Tutaşil'i göstererek:

- Buna sor! Bana sen ölürsen Hatti devleti yıkılmaz dedi. Saray mahzenlerinde zehir dolu, git iç dedi. İçtim ve öldüm. Şimdi seni kutluluyorum.

Kıral başkumandana baktı. Tutaşil'in yüzü korkunç bir hal almıştı:

- "Evet! Zehir içmesini ben öğütledim. Çünkü ölmek istediğini söylemişti. Fakat görülüyor ki ölmeden delirmiş" dedi.

Kadın hala gülümsüyordu:

- Taslarla içtim. Kana kana içtim. Yakında güneş Tanrısı İştanus beni sofrasına alacak. Siz de benimle birlikte gelmek istemez misiniz? Öldükten sonra her şey güzelleşti. Ey şanlı kıral Subbiluliyuma! Sen bile kocaman burnun ve şaşı gözünle şimdi bana hoş görünüyorsun!

Ortalığa buz gibi bir sessizlik çöktü. Yalnız Hantilyas'ın gülüşleri şakrıyor, herkes önüne bakıyordu. Kıral öfkeli bir sesle başkumandana "Bu kadını hemen saraya getiriniz" diye buyruk verdikten sonra geriye doğru döndü. Hızlı hızlı yürüyerek içerde kayboldu.

Tutaşil, Hantilyas'ın üzerine kaplan gibi saldırdı. Kolundan yakalayarak:

- "Yürü maskara!... Ben sana bu edepsizliği sorarım" diye tartakladı. Onun gülüşüne, sözlerine aldırmadan saraya sürükledi. Şaşkınlıktan dilleri tutulmuş olan yaverler biraz geriden geliyorlardı.

Kıral önde berikiler arkada olduğu halde mahzene gidiyorlardı. Kıral, kıral olalı buraya ancak bir kere girmişti. O da sarayda neler olduğunu görmek içindi. Mahzene girdikleri zaman Hantilyas hala gülüyordu. Bir köşede sırlanmış olan fıçılar içlerindeki korkunç zehirle asırlardan beri burada bekliyorlardı.

Kıral, kadına dönerek bağırdı:

- Hangisinden içtin? Nasıl içtin?

Hantilyas yere yuvarlanmış olan bir bakır tası eline aldı. Kapağı kaldırılmış bir fıçıya yaklaşarak:

ATSIZLAR

- "Buradan içtim şanlı kıral! Bunu da senin için içiyorum" dedi. Tası fıçıya daldırdı. Kızıl, köpüklü bir su ile dolan tası dudaklarına değdirdi. Kıralın, başkumandanın ve yaverlerin hayretle bakan gözleri önünde son yudumuna kadar içti. Onlar, kadının hemen düşüp ölmesini bekliyorlardı. Halbuki onda hiç öleceğe benzer bir hâl yoktu. Gülüyor, adım atarken sendeliyordu. Kıral sordu:

- Söyle Hantilyas! Kaç tas içtin?

- Üç tas içtim… Beş tas içtim… Gece yarısından beri on tas içtim… Bu tatlı zehirden sen de içmez misin kıral?

Kıral ve başkumandan bakıştılar. Hantilyas tası yeniden daldırmış, kızıl su içiyordu. Kıral yaverlerden birine döndü:

"Buraya birkaç esir getir" dedi. Asırlardan beri mahzende duran, değil ağza bir damlası, insanın derisine değmesi bile insanı hemen öldürür diye bilinen bu kızıl su demek ki öldürmüyordu

Yanında üç esir olduğu halde dönen yavere kıral buyruk verdi. "Bu içkiden birer tas içsinler"

Yaver, tası çekingen bir durumla fıçıya daldırıp bir esire verdi. Ne olduğunu bilmeyen ve canından bezgin bir adama benzeyen esir susamış bir insan gibi tası aldı. Âdeta zevkle içti. İkinci esir yüzünü buruşturdu. Üçüncüsü ise içtikten sonra gülümsedi.

Kıralın buyruğu ile esirlere birer tas daha verildi. Kıral, başkumandan ve yaverler şaşırmışlardı. Çünkü onlar da ölecekleri yerde Hantilyas gibi gülmeğe, kahkahalar atmağa başlamışlardı. Artık kıralın buyruğunu, yaverin tası vermesini beklemiyorlardı. Tası birbirlerinin elinden kaparak fıçıya daldırıyorlar, kızıl suyu üzerlerine dökerek içmeğe çabalıyorlardı. Hantilyas ise kahkahalar atarak onlara bakıyor, bağırarak daha çok içmeğe kışkırtıyordu.

Kıral şaşkınlıklar içindeydi. Hani bir damlası bile insanı öldüren bu zehire ne olmuştu? Yoksa içenler sonra mı öleceklerdi? Bu sırada esirlerden birinin yere düşmesi şüpheleri halleder gibi oldu. Fakat düşenin üzerine eğilip yüreğinin çarpınışını, soluk alışını dinleyen yaverin: "Yaşıyor, fakat uyuyor" demesi aklını büsbütün karıştırdı. Kıralı yaman bir merak sarmıştı. Birdenbire Tutaşil'e dönerek sordu:

- Sen bu zehiri içerek ölmüş kimse biliyor musun?

- Hayır!

Kıral yavere döndü:

- Ya siz?

- Hayır!

- Ben de bilmiyorum. Öyleyse kim biliyor? Sakın bu boş bir rivayet olmasın?

Sonra yaverlerden birine emretti:

- Şu tası doldurup getir!

Yaver tası getirdi. Kıral yavaş yavaş dudaklarına kaldırarak bir yudum içtikten sonra başkumandana uzatarak:

- "Tadına bak. Bu, bir zehire benzemiyor. Zehirde böyle güzel tat olur mu" dedi.

Tutaşil, kıralın verdiği tası aldı. Bütün hayatında ölümle karşılaşmanın, ölümden korkmamanın verdiği bir alışkanlıkla bir dikişte içti. Sonra:

- "Zehir olamaz. İnsanın içine bir hoşluk veriyor" dedi. Bir müddet birbirlerine bakıştılar. Esirler ve Hantilyas hala gülüp şaklabanlık ediyorlardı. Başkumandan gülümsedi:

- "Büyük kıral! Bu bir zehir değil. Bu içtikçe insana ferahlık veren, insanı güldüren büyülü bir su. Ömrümde gülmeyen şu kadınında bunu içtikten sonra sevince düşmesi gösteriyor ki bu zehir olamaz" dedi. Sonra fıçıya yaklaşarak bir tas daha alıp içti ve ömründe ilk defa olarak yasayı, türeyi unutup kıralın karşısında kahkahalarla güldü.

Kıralın merakı büsbütün artmıştı. Tası Tutaşil'in elinden kaparcasına alarak fıçıya daldırdı. Biraz önce korkarak, düşünerek bir yudum tattığı kızıl suyu döker gibi ağzına boşalttı. Bir an için tereddütle etrafına baktı. Bir fıçıya dayanmış olduğu halde kahkahalar atan Hantilyas'ı, yerde yatan ve yanaklarını şişiren esiri, birbirlerine sarılıp güreşmeye çalışan öteki ikisini, gülen başkumandanı, aptallaşarak bakan yaverleri gördü. Her şey hoşuna gitti. Biraz başı dönüyordu. İçinde öyle bir hafiflik vardı ki… Hele karşısındaki kadın o kadar güzeldi ki… Dayanamadı. Âdeta istemeyerek bir kahkaha da o attı.

HER ŞEYİN PUNDUNU BULAN FİLOZOF

Filozof İlânasam o gün evinden çıkmamıştı. Kırala bir şiir yazıyordu. Her ne kadar kendisi filozof idiyse de ara sıra şiir de yazardı. Gözleri sevinçten parlıyordu. Fakat bu parlaklık pek belli olmuyordu. O kadar kalın kaşları vardı ki gözlerinin ışığını örtüyordu. Bu kalın kaşlarla, bu sevimsiz ve yalan dolancı yüzü ile hiç de bir Hatti'ye benzemiyordu. Asur'dan gelmiş, babası vezir olmuş, kendisi de Hattuşaş'ta doğmuştu. Asur dilini bilmezdi. Hatti öğretmenlerinden ders almıştı. Keyfine düşkün, tembel bir adamdı.

Fakat kendisini satmasını bilirdi. Anası onu yılan yumurtasıyla beslediği için çok haindi. Kendisinden başka kimseyi düşünmezdi. Fakat ünlü bir filozoftu. Her şeyin pundunu bularak yaşardı. Babası vezirliğinde epey para çırpmıştı. İlânasam ise bu kadarla kanmıyordu. Bir şeyler olmak istiyordu. Büyük bir tahta levhanın üzerine yazdığı şiiri son bir defa daha okudu:

Ey kahraman şanlı kıral; Hattilerin birincisi!
Kılıcının şimşeğiyle titretirsin dört bir yanı.
Sensin yurdun hem altını, hem gümüşü, hem incisi
Tarih daha görmemiştir senin gibi kahramanı!
Dünyadaki kırk devlete senin adın korku salar.
Geleceksin diye titrek Frikya'nın elmaları.
Urartu'nun güzelleri seni anıp aşka dalar,
Öldürürsün bir bakışla kanlı haydut Kaskaları.
Sen olmazsan kim doyurur, kim yaşatır Hattileri?
Babamız da, anamız da, varımız da sensin!
Firavunun ordusunu Amurrudan at ileri!
O ölüdür, sen dirisin, o hastadır, sen esensin!

Doğrusu şiir pek güzel olmuştu. Kim bilir kıral bunun için kendisini nasıl mükâfatlandıracaktı? Bu ümidin sevinciyle, kertenkele kızartması getirsin diye karısını çağırmak üzere iken kapı vuruldu ve saray yaverlerinden biri kıralın kendisini beklediğini bildirdi.

İlânasam bu çağırışa sevinmiş gözüktü. Fakat içten içe bir korku da duymadı değil. Bununla beraber bütün kurnazlığını takınırsa gelebilecek olan tehlikeleri önleyeceğinden de emindi.

Kıralın huzuruna girdiği zaman başkumandanla onu pek düşenceli buldu. Büyük bir saygı ile Subbiluliyuma'yı selamladı. Kıral önündeki çanakları dolduran kızıl suyu göstererek sordu:

- Filozof İlânasam! Bunların ne olduğunu biliyor musun?

Filozof yaklaşıp dikkatle baktı. Biraz düşündü. Hiçbir şeye benzetememişti. Fakat bilmiyorum demeği yüksek filozofluğuna yakıştıramadığı için:

- "Kıral Hazretleri! Bunlar boyadır" cevabını verdi. Kıral gülümsedi:

- Boya mı? Halbuki sen bundan on yıl önce bunların korkunç bir zehir olduğunu söylemiştin. Unuttun mu? Hani sarayın mahzenindeki fıçılarda kendi kendine köpüren bir sular vardı. İşte bunlar o sular… Şimdi boya diyorsun.

- Evet Kıral Hazretleri! Bunlar zehirdir. Fakat boya için kullanılır.

-Sen bu zehri içebilir misin?

Bu sorgu İlânasam'ın benzini sarartıverdi. Hatta biraz sendeledi. Beyni allak bullak olmak üzere idi. Bereket versin yine kurnazlığı yardıma yetişti:

-Kıral Hazretleri buyruk çıkarsa içerim. Yalnız… O zaman…

-O zaman ne olur?

-Kıral Hazretleri için başladığım şiir yarım kalır.

Ve kıralın cevabını beklemeden tahta levhayı çıkarıp kırala sundu. Subbiluliyuma şiirden pek anlamazdı. Fakat kıral olduğu için anlar gözükmek mecburiyetinde idi. Şiiri okuduktan sonra sordu:

-Bu şiir daha ne kadar olacak?

Filozofun gözleri parladı:

- Bunun gibi beş parça daha olacak!

Kıral güldü:

- Bu çok değil ki… Ne kadar zamanda biter?

- Bugün takdim ettiğim şu parçayı ancak bir yılda yazdım. Şiirin bitmesi daha en az beş yıl ister. Çünkü Kıral Hazretlerine verilecek bir şiirin her kelimesi üzerine haftalarca düşünmek gerektir. Hele bu kıral bizim şanlı kıralımız Subbiluliyuma olursa…

Bu sözler, başkumandan Tutaşil'in gözlerini öfke ile doldurdu. Dudaklarının arasından:

- "Köpek Asurlu! Nasıl da yalan söylüyor" diye mırıldandı.

İlânasam'ın şiiri ve sözleri kırala asıl maksadını unutturmuştu. Dedi ki:

- Filozof! Asırlardan beri mahzende duran bu zehirleri dün gece Hantilyas ve üç esir içti. Hatta biz de içtik, bir şey olmadık. Bu kırmızı suda öyle bir hassa var ki insanın biraz başını döndürüyor; içine bir neşe veriyor. Tadı da güzel. Hatta ömründe gülmemiş olan Hantilyas bunu içtikten sonra kahkahalarla güldü. Ben de ömrümde ilk olarak rahat bir uyku uyudum. Halbuki her gece devlet işlerini düşünmekten uykum kaçardı. Seni bu suyun ne olduğunu bize anlatman için çağırdım. Hattuşaş'ın bilginlerine, şairlerine de haber yolladım. Düşünüp bunun ne olduğunu açığa çıkaracaksınız.

İlânasam bütün hilekârlığını takınmıştı. Bir cevap bulmak üzere idi. Fakat bu sırada kıralı selamlayan bir yaver ünlü şair İrdas'ın geldiğini bildirdi.

CÜCE İRDAS

Cüce boylu ve şişman göbeği ile pek gülünç bir yaratık olan İrdas, kıralı selamladığı zaman herkesin içinden bir gülme duygusu geçti. Ona iğrenerek bakan Tutaşil bile dudaklarını ısırmaktan kendini alamadı. Hatti ülkesindeki herkesin soyunu sopunu, geçmişini bilir, ona göre değer biçerdi. İrdas'ın gençliğinde nasıl tavuk çalarak geçindiğini biliyordu. Sonra zengin olmuş, ötekine berikine methiyeler yazarak göze girmiş ve memlekette ün kazanmıştı. Tavuk hırsızlığı yaparken pek yılışık bir gençti. Şair olduktan sonra yapmacık bir kurumla herkese gözdağı vermek istediğinden kaşlarını çatar, ağzını sımsıkı yaparak öyle yürürdü. Fakat ne kadar gülünç olduğunu bilmiyordu.

Kıral taslardaki suyu göstererek:

- "Şair İrdas! Senin şiirlerinde bu suyun adı geçer mi? Bunun ne olduğunu bana söyleyebilir misin?" diye sordu.

Cüce şair, kendisinden iki karış ilerde bulunan göbeği ile paytak paytak yürüyerek taslara yaklaştı. Dikkatle gözden geçirdi.
Dedi ki:

- Kıral Hazretleri! Bu, kıralların ve kıraliçelerin yıkanmalarına mahsus tılsımlı bir sudur. Bunda yıkanan kıralların hayatları ebedi, devletleri kuvvetli, orduları yenilmez olur. Çünkü bu suya gök ve yer Tanrısı Arinna'nın gözyaşları karışmıştır. Evet Arinna… Bir şiirimde Arinna için şöyle demiştim:

Ey kadın Tanrıların en güzeli Arinna…
Işığını gönlümün gözlerine saçarsın.
Bu şair yüz bin kere tapınmak diler sana,
Fakat sen bulut gibi yükseklerde uçarsın.
Senden bir parça vardır her kadında muhakkak,
Ey kadın Tanrıların en şanlısı Arinna!

Kıral birdenbire şairin sözünü kesti:

- Seni şiir okuyasın diye çağırmadım. Tastaki suyun ne olduğunu bilesin diye çağırdım. Bilemedin. Bu su sarayın mahzenindeki fıçılardan alınmıştır

İrdas'ın rengi uçtu ve kolları aşağıya düştü:

- "Zehir!..." diyebildi. Kıral gülümsüyordu.

- Haydi bakalım şair! Şu taslardan birini iç… Hoşuna gidecek…

Cüce şair göbeğinden umulmayan bir çeviklikle sıçradı. Sonra kekeleyerek sordu:

- Ne buyurdunuz Kıral Hazretleri? İçeyim mi? Fakat sonra ölürüm…

Kıral cevap vermeden gülümsüyordu. İrdas kendinden geçmişti. Ağlamaya başladı:

- Aman Kıral Hazretleri! Sonra ölürüm. Daha gençliğime doyamadım. Emredin, gidip tek başıma Frikya ülkesini zaptedeyim… Emredin, şurada yirmi defa takla atayım… Fakat daha hayata doymadım…

İrdas pek çok şeyler söyleyecekti. Söyleyemedi. Çünkü o kadar korkmuştu ki sonunda düşüp bayıldı.

Bu hali gören Tutaşil, kıralın duyabileceği bir sesle:

ATSIZCILAR

- "Frikya ülkesini tek başına zapt edecek olan kahramana bak. Frikyayı bal kovanı, kendisini de ayı sanıyor" dedi. Kıral hala gülümsüyordu. Yaverlere buyruk verdi. Ayılsın diye İrdas'ın ağzına kızıl su döktüler. Şair önce gözlerini, sonra yuttuğu suyun lezzetini anlamak istiyormuş gibi ağzını oynattı. Yaverin tuttuğu tas hoşuna gitmiş olacak ki yarı beline kadar doğrularak hepsini bir dikişte içti. Fakat gözleri, hâlâ gülmekte olan ilişip de içtiği suyun mahzendeki fıçılardan çıkan zehir olduğunu anlayınca derinden bir ah çekerek ikinci defa düşüp bayıldı. İlânasam alayla "bayıldı" dedi. Başkumandan buna "Frikya fetholundu" diye cevap verdi. Kıral yaverlerden birine dönerek başhekimi çağırmasını buyurdu.

BAŞHEKİM ZİZA

Başhekim Ziza'nın gözleri uzaktan görmezdi. Kapıdan girince uzaktan kıral sanarak büyük şamdanları selamladı. Fakat yaklaşıp da suçunu anlayınca kıraldan kendisini bağışlamasını dinledi:

- "Çok okuduğum için gözlerim yoruluyor. Uzaktan göremiyorum Kıral Hazretleri. Mum, çevresini aydınlatır. Fakat dibine ışık veremez. Ben de herkesin hastalığını iyi ederim, fakat kendimi edemem dedi. Kıral sordu:

- Başhekim Ziza! Gözlerini bu kadar yormak için ne kadar levha okudun?

- Şimdiye kadar dört bin levha okumuşumdur Kıral Hazretleri!

Tutaşil yine öfkeyle mırıldandı:

- Yalan söylüyor köpek. Evini gördüm. Yüz tane kadar levhası var.

Kıral, yanı başında söylenen bu sözleri işitmişti. Ziza'ya sordu:

- Dört bin levha okuduğuna göre bu kızıl suyun ne olduğunu bilmelisin. Bak bakalım, nedir acaba?

Hekim Ziza gözlerini taslara kadar indirdi. Okuduğu levhaları hatırlatmak ister gibi gözlerini sağa sola kaydırdı. Sonra sevinçle:

- "Evet Kıral Hazretleri! Bunlar sağlık Tanrısı Kamruşepaş'ın kanlı gözyaşlarıdır. Bütün hastalıklara iyi gelir" dedi. Kıral yerde yatan cüce İrdas'ı gösterdi:

- Fakat İrdas bundan içer içmez düştü. Kendisine bunların saray mah-zenindeki fıçılardan alındığını söylemiştik.

Saray mahzenindeki fıçıların adı geçer Ziza ürperdi. Bütün Hattutaş halkı gibi o da hiç görmediği bu mahzende bir takım fıçılar olduğunu, fıçıların içinde pek korkunç bir zehir bulunduğunu biliyordu. Hatta yanılmıyorsa bu zehirden bir adamın eline iki, başına bir damlaması ölümüne sebep olur diye bir yerde okumuştu.

ATSIZCILAR

Kıral sordu:

- Hekimbaşı Ziza! Bu taslardan birini içebilir misin?

Zizanın yüreği korku ile çarptı. Fakat birdenbire ferahlayarak cevap verdi:

- Sizden buyruk olursa içerim Kıral Hazretleri!

Aslında pek korkak bir adam olan Ziza'ya bu yiğitçe sözleri söyleten şey kuşağının altında sakladığı küçük bir kutuyu hatırlaması idi. O kutuda en keskin zehirleri bile süt haline getiren bir panzehir vardı. Ziza bunu kendi hekimlik bilgisiyle bulmuş veya okuyarak öğrenmiş değildi. Bir Hint Çingenesi olan anası bunu sır olarak öğretmişti. Bu korkmazlığı gören Tutaşil de şaşırmıştı. Hint Çingenesinden doğan bu yalancı ve yabancı herifte bu kadar katı yüreğin nasıl olup da bulunduğunu bir türlü anlayamıyordu.

Kıral şöyle dedi:

- Sadakatini ve cesaretini beğendim. Fakat kızıl suyun ne olduğunu bilemedin. Bunun için bir kurultay toplamağa lüzum var. Tutaşil! Şimdi kâtiplere söyle: Asur, Kalde, Frikya, Lidya, Kaska, Amurru, Mısır ve bütün ülkelerin kırallarına mektuplar yazılsın. Bu suyun ne olduğunu anlamak için bilginlerini buraya göndersinler. Gelecek bilginler için de hazine vezirinden biner gümüş şekel al. İyi subaylar savaş arabalarıyla çabuk gidip bilginleri getirsinler.

Tutaşil duraksadı. Kıralın yüzüne tuhaf tuhaf bakıyordu. Subbiluliyuma bağırdı:

- Ne duruyorsun başkumandan? Sözlerimi anlamadın mı?

- Anladım Kıral Hazretleri! Ancak bir noktayı aydınlatmak isterim. Mektup yazılacak ülkeler arasında Kaska'yı da söylediniz. Bu nasıl olur? Onlar hem bizim en büyük düşmanımızdır, hem de çok geri, kaba insanlardır. Onlarda bilgin ne gezer? Kaska'ya yollanacak bin şekel boşuna gönderilmiş olacak.

Kıral kızmıştı:

- Sen benim dediğimi yap. Orada da bilginler vardır.

Sonra Ziza'ya döndü:

- Hekimbaşı! Artık sen de bütün ustalığını göstererek İrdas'ı ayılt.

Bunu söyleyerek odadan çıktı. Başkumandan ve yaverlerle İlânasam da ardında yürüdüler. Yalnız bir yaver, Ziza'nın yanında kalmıştı.
Ziza ona döndü:

- Genç yaver! Şu zavallıyı ayıltmak üzere bana büyük çanaklar içinde su getirir misiniz?

Yaver dışarı seğirtti. Hekimbaşı, yerde bir et külçesi gibi yatan İrdas'a eğilerek baktıktan sonra kendi kendine söylenmeğe başladı:

- Bayılacak zamanı bulmuş hayvan herif. Bayılacağına geberseydi de benim yerime seninle mezarcılar uğraşsaydı... Korkak herif... Bir de kadınlara şiir yazıp kahramanlık taslar. Seni düşman karşısında değil, bir tarla sıçanının karşısında görmek isterim... Sersem... Çürük beyinli... Yüreksiz... Kaltaban...

Yaver, iki saray askerine yüklediği büyük çanaklarla su getirmeseydi bu küfürler uzayıp gidecekti. Hekimbaşı, baygın yatanın önce boynunu uğdu. Sonra çanaklardan birini kaldırınca içindeki suyu başından aşağı boşalttı. İrdas'ta kıpırdamalar oldu. İkinci çanağı da başına yiyince gözlerini büsbütün açıp etrafına bakındı. Hekimbaşı onu doğrultarak:

- Ah sayın şair! Geçmiş olsun, dedi. Sizi kurtarmak için bütün ustalığımı kullandım. Emin olun, başınıza bir kötülük gelseydi yüreğime inerdi. Sizin gibi ince bir şair, kahraman bir arslan, keskin düşünceli bir bilgin dünyada acep var mıdır? Tanrılara kurban keseceğim. Çünkü Hatti ülkesinin övüncü olan sizin gibi bir üstat kurtuldu. Yanınızda daha çok kalamayacağım için üzülüyorum. Fakat çok işlerim var. Genç yaver size yardım eder. Hoşça kalınız sevgili dostum!

Ziza bu sözleri söyledikten sonra acele ile çıkıp gitti. İrdas ayağa kalkmıştı. Bir isteği olup olmadığını soran yavere hayır cevabını verdikten ve onunla iki askerin uzaklaşmalarını bekledikten sonra elleriyle kendisini yokladı. Sağ olduğuna pek inanamıyor gibiydi. Nasıl olmuştu da o korkunç zehir ağzına döküldükten sonra ölmemişti. Acaba gerçekten kendisini Hekim Ziza mı kurtarmıştı? Hayatını o alçak herife borçlu olmak istemiyordu. Zaten ondan da böyle bir ustalık ummuyordu. İrdas, sırılsıklam olduğunu farkına varınca düşüncelerini bir yana bıraktı. Saray bahçesinin havuzuna düşmüş olsa ancak bu kadar ıslanırdı. Bu kılıkla daha fazla duramayacağını anladı ve: "Namussuz herif! Kovalarla su dökmüş de hayatını kurtardım diye övünüyor" diye söylenerek yürümeğe başladı.

Bu sırada, zehir içmek tehlikesini de bir pundunu bularak atlatmış olan Filozof İlânasam evine dönmüş ve taze susam yağında kızartılmış iri kertenkelelerden ibaret yemeğini büyük bir iştahla yemeğe başlamıştı.

KURULTAY

Aradan üç ay geçmişti. Uzak, yakın ellerden bilginler Hattutaş'a gelmişlerdi. Hatti ülkesinin bütün şehirlerindeki akıllı, bilgili kimseler de Hattutaş'ta toplanmışlardı. Bunların hepsi bir kurultay yaparak kıral mahzenindeki fıçıları dolduran ve içince insanı güldüren kızıl suyun ne olduğunu ortaya koyacaklardı.

Hatti bilginleri arasında Kargamış'tan gelen İkeznini de vardı. Çok okumuş, çok şey öğrenmiş, ciddi, uysal kendi halinde bir kimse idi. Asur ve Frikya dillerini kendi dili kadar bilir; Mısır, Lidya dillerini konuşur; Amuru, Hurri, Kaska dillerinden de anlardı. Bütün bu ülkeleri gezmiş, oralardaki kıral kütüphanelerini görümüş, levhaların hepsini okumuştu. Bir okuduğu şey bir daha aklından çıkmazdı.

Güzün en ılık bir gününde kıral sarayının büyük tören odasında kurultay topladı. Subbiluliyuma altın kakmalı tahtının üzerinde idi. Yanında gözdesi Yamzu vardı. Bu Hattutaş güzeli yuvarlak yüzü, uzun

saçları, ayı balığı gibi şişman gövdesiyle yabancı bilginlerin gözlerini kendi üzerine çekiyordu. Kıralın sağında prensler ve prensesler vardı. Solunda başkumandan Tutaşil, rahipler, saray yaverleri ve vezirler sıralanmıştı. Karşısında, bir tarafta Hatti bilginleri, bir tarafta da yabancı bilginler otururak odayı dolduruyorlardı.

Kıral oturduğu yerden şu nutku okudu:

- Ey Hatti bilginleri! Ey dost, müttefik ve kardeş ellerin yüksek değerli bilginleri! Buraya gelmeden önce hepiniz saray mahzenini gezerek fıçıların içindeki kızıl suyu gördünüz. Atalarımdan bana miras kalan bu suyun ne olduğunu, neden yapıldığını keşfediniz. Ben bunun Tanrılardan kalma bir şey olacağını sanıyorum. Bunun Tanrılardan atalarıma yadigâr edilmiş bir su olduğunu ispat ederseniz sizi mükâfatlandıracağım. O zaman hazinemin kapısı size açılacaktır.

İkeznini'den başka yerli, yabancı bütün bilginlerin gözleri parladı. İlk önce İlânasam söz aldı:

-Büyük kıral! Değerli bilginler! Söze herkesten önce başladığım için suçumun bağışlanmasını dilerim. Kıral Hazretlerinin fikirlerinde büyük isabet vardır. Bu sular Tanrılar tarafından kıralımızın yüce atalarına armağan olmasaydı şimdiye kadar içilip bitirilirdi. Asırlarca zaman herkes bunu zehir diye bildi. Çünkü Tanrılar, insanları onun yanına yaklaştırmak istemedikleri için gönüllere öyle ilham etmişlerdi. O halde niçin, bunun zehir olmadığını şimdi anlaşıldı? Çünkü Tanrılar bunu kıralın en yükseği olan kıralımız Hazretleri için saklıyorlardı.

İlânasam sözünü bitirmeden çılgınca bir alkıştır koptu. Bilginler bu sözü çok beğenmişlerdi. Cüce İrdas, kendisini kırala göstermek için ayağa kalkıyor, adeta tepinerek el çırpıyordu. Kıral memnundu. Fakat ciddi duruyor, sevincini belli etmiyordu.

İkinci olarak söz alan Mısırlı bilgin kıralı selamladıktan sonra şöyle dedi:

- Sayın bilginler! Çok söz söylemeyeceğim. Çünkü çok söze lüzum yok. Vaktiyle Mısır'da bir papirüste görmüştüm. Mısır Tanrısı Amonra ile Hatti Tanrıları konuşarak bir kırala, gönüllere sevinç veren bir su armağan etmek istemişler ve bunun hangi kıral olması gerektiğini uzun uzun münakaşa etmişlerdi. Sonunda anlaşarak bunun insanlığa yeni bir devir açan pek şanlı bir kıral olmasını kararlaştırmışlar ve bu kıralın manevi meziyetlere sahip olmaktan başka pek yakışıklı ve şehla gözlü olacağını da önceden keşfetmişlerdi. İşte bu kıral büyük cömertliği, keskin zekâsı ile bizi burada konuklayan şanlı Subbiluliyuma Hazretleridir.

Bu sözler deminkinden daha çılgın bir alkış topladı. Cüce İrdas hem alkışlıyor hem de kendini yiyordu. Böyle giderse kıralın adadığı mükâfatı yabancı bilginler kazanacaktı. Tutaşil ise hayretinden şaşkına dönüyor ve:

- "Dalkavukluğun bu kadarı da görülmemiştir. Herif bizim şaşı kıralı şehla gözlü yapıp çıktı. Korkarım ki kıral da buna inandı.

Şimdi bu cüce İrdas da kalkıp kıralın hıyar kadar kocaman burnu için fındık burnu derse içime fenalık gelir, belki de yüreğim durur" diye düşünüyordu. Başkumandanın aklına gelen başına da geldi. Cüce İrdas söz almış, yüzüne yapma bir ciddiyet vererek söyleve başlamıştı:

- Şimdiye kadar söylenen sözleri tasdik ederim. Ben de başka bir delil daha vereceğim. Ben her ayın ilk gününde sabaha karşı bir rüya görürüm. Bu rüyada kadın Tanrı Arinna gökten iner ve beni kolları arasında sıkarak şanlı kıral artık hediyemizi kabul etsin derdi. Bunun ne demek olduğunu önceleri anlıyamıştım. Bir gece bu hediyenin ne olduğunu sordum. Güldü. Beni kolları arasında büsbütün sıkarak "tılsımlı su" dedi. Görüyorsunuz ki bu su Tanrılar tarafından kıralımıza hediyedir ve Arinna, Tanrılar elçisi olarak aylarla rüyama girmişti. Ah, Tanrı Arinna! Bakın, onun için bir şiirimde ne demiştim:

Ey kadın Tanrıların en güzeli Arinna!
Işığını gönlümün gözlerine saçarsın.
Bu şair yüz bin kere tapınmak diler sana,
Fakat sen bulut gibi yükseklerde uçarsın
Senden bir parça vardır her kadında muhakkak,
Ey kadın Tanrıların en şanlısı Arinna!
Senin güzelliğini görünce oldum ahmak,
Ey kadın Tanrıların en yücesi Arinna!
Feda olsun uğruna bütün bal arıları,
Senin sevginle bütün ham erikler kızarsın.
Kahvaltın olsun bütün yumurta sarıları,
Beni de al, ye desem buna belki kızarsın.
Senden bir parça vardır muhakkak her kadında,
Sana bütün Hattiler vermelidir canını.
Gözlerinin rengi var ördeğin kanadında,
Senin için dökerim yüz bin erin kanını!

Cüce İrdas şiirini bitirdiği zaman alkışlar çınlarken Tutaşil kırala doğru eğildi.

- "Kıral Hazretleri! Yüz bin erin kanını döküyor da kendi kanını neden dökmüyor acaba?" diye sordu. Kıral güldü ve alkışlar hala odayı doldururken başkumandana şu cevabı verdi:

- Canım, herifin gövdesini görmüyor musun? Onda ne kan var ki döksün.

Tutaşilin uzak yüzü bu sözlerden sonra biraz gülümser gibi oldu. Şimdi söz sırası Hekim Zizada idi:

- Ben mesleğimin icabı olarak insanların yüreğini dinlediğim, gözlerinin içine baktığım, kafalarını gözden geçirdiğim, boyunu ölçtüğüm zaman onların nerelerinde ne hastalık vardır, kaç yaşındadır, hangi aileden, hangi memlekettendir, anası nedir, babası nedir derhal anlarım. Bugün bu kurultayın sebebi olan şu tılsımlı suyun Tanrılar tarafından şanlı kıralımıza armağan edildiği artık ispat olunmuştur. Bilhassa değerli bilgin İrdas'ın rüyasından sonra bunda hiç şüphe kalmamıştır. Ben size bu tılsımlı suyun başka bir hassasını söyleyeceğim. Bu su hekimlik için en büyük ilaçlardan biri haline gelmiştir. Bir adamın gönlünde sıkıntı olduğu yahut işkembesine yılan kaçtığı, burnuna sivrisinek

girdiği zaman bu tılsımlı sudan bir tas içermek onun iyileşmesine yetişecektir. Yalnız... Evet, yalnız bu suyu herkes usulsüz, göreneksiz içmez. Bu suyun üstü ve iyi tarafı Kıral Hazretlerinin ve onun uygun göreceği yüksek kimselerindir. Altta kalmış olan kısımları ise halkındır. Bu suyun ne olduğunun anlaşılması dolayısıyla bir de teklifim var: Bundan sonra bu suyun tortulu kısımları satışa çıkarılmalı ve hazineye bir varidat temin edilmelidir.

Yine alkışlar odayı doldurdu. Cüce İrdas yine ayağa kalkarak tepiniyor, kendisini kırala göstermek istiyordu. Hekimbaşından sonra bütün yerli ve yabancı bilginler söz alıp türlü sözler söylediler. Sözlerinin birbirine benzemeyen tarafları vardı. Birleştikleri biricik nokta bu tılsımlı suyun Tanrılar tarafından kırala armağan edildiği idi. Başka söz söyleyecek kimse kalmamıştı. Kıral, kurultayı bitirmek buyruğunu vermek üzere idi. Tam bu sırada, en arkada yer almış olan ve son bilginler söz söylerken uykuya dalmış bulunuveren İkeznini ayağa kalktı. Kolunda birçok yazılı levhalar vardı. Saray teşrifatını hiç bilmediği anlaşılıyordu. Doğrudan söze başladı:

-Yahu! Siz ne kadar salak heriflersiniz be!.. Kıral Hazretlerinin mahzenindeki suyu Tanrılar tarafından gönderilmiş diye söylüyorsunuz. Hiç öyle şey olur mu? Ben dünyanın her yerini gezip bütün yazılı levhaları okudum. Hiç böyle bir şey görmedim. Ama benim gördüğüm ve bildiğim şeyler vardır. Şimdi size onları anlatacağım. Bu tılsımlı su dediğiniz şey güzel bir içkidir. Adına şarap derler!..

Bu sözler üzerine odadan bir homurtu ve mırıldanma dalgası geçti. Herkes birbirine baktı. Kıralla Yamzu da tuhaf tuhaf bakıştılar. Yamzu öfkelenmişti. Sevgili kırala Tanrılar tarafından gönderilmiş olan tılsımlı suyu inkâr etmekle bu kaba adam hakaret etmiş olmuyor muydu? Dayanamayarak sordu:

-Şarap da nedir? Lütfen anlatır mısınız?

- Yahu! Ne acele ediyorsun? Elbette anlatacağım. Şarap denilen içki üzüm suyudur!

Bu sözler üzerine umumi şaşkınlık son dereceyi buldu. İkeznini bunun farkında değildi. Farkında olsa da aldırmazdı. Sözlerine devam etti:

-Kıral Murşil 400 yıl önce bütün Assuva ülkesini baş eğdirdiği zaman Lidyalılar ona üzüm vergisi göndermeği kabul etmişler. Bir yıl çok üzüm oldu. Andlaşma gereğince kendi ülkelerinde çıkanın onda birini vermeye mecbur olduklarından bunu beş yüz fıçıya doldurup arabalarla getirdiler. Üzüm çok diye sarayda herkes tıka basa yedi. Murşilin karısı bir gece üzümden patladı. Bunun üzerine Murşil üzüm yemeği yasak edip yiyeni zehirlensin diye de başrahibe dua ettirdi. Başrahip dua edince herkes korkup zehir oldu diye üzümden el çekti. Kıral, Lidya'yı üzüm vergisinden bağışladı.

Rahip İduskam dayanamadı. Ayağa kalkarak bağırdı:

- Sen rahiplerin adını ağzına ne diye alıyorsun? Senin gibi yabancılar kutlu olanların adını anmamalıdır. Tılsımlı suya üzüm diyorsun. Biz üzümün ne olduğunu biliriz. Nasıl oluyor da yuvarlak üzümler böyle su oluyor? Neden kıralın karşısında yalan söylüyorsun?

İkeznini hiç kızmamıştı:

- Yahu! Beyni bulanmış koca karılar gibi ne telaşlanıyorsunuz? Ben daha sözümü bitirmedim ki... Kıral Murşil'in zamanında da senin gibi salak bir rahip vardı. Kıralın gözüne girmek için üzümlere dayak atmağa kalktı. Kocaman bir sopa ile bütün fıçılardaki üzümleri dövdü. O sopayı yiyince tabii üzümlerin hep suyu çıktı. O kadar sopa sen yesen kart bir herif olduğun halde senin de suyun çıkar. Sonra bu fıçıların üzerine birer kapak konuldu. Zamanla onlar şarap oldular. Şarap denen içki zaten böyle yapılır.

Yamzu atılarak sordu:

- Bütün bu söylediklerin güzel ama ispat olunmak ister!

-Yahu! İspat edemeyeceğim sözü söyler miyim? Lidya kırallarının kütüphanesinde bu üzümlerin gönderildiğini yazan iki levha var. Hatti kıralı Mursila için arabalarla üzüm gönderdik diyor. Bu Lidyalılar kalın kafalı herifler olduklarından Murşil diyemezler. Mursila derler. Bana da bir türlü İkeznini diyemezler, İkazninya derlerdi. O iki levhayı ben kendi kütüphanem için kopya ettim. İşte bakın!

İkeznini iki tahta levhayı Yamzu'ya uzatmak için ilerlerken devam ediyordu:

- Bizim kıralların kütüphanesinde de Lidya'dan üzüm vergisi geldiğini yazan tuğlalar vardır. Eski Hatti dili yazılmıştır. Kıral Murşil'in karısı zehirlendi diyor. Ama doğru değildir. Çünkü üzümden adam zehirlenmez. Çok yerse patlar. Ben Lidya'da bir gece çok yemiştim. Az kalsın patlıyordum...

İkeznini2nin keskin sözleri üzerine kurultayda ilk önce buz gibi bir sessizlik oldu. Sonra, şaşırmış olan bilginler yavaş yavaş kendilerine geldiler. Kıral Subbiluliyuma tahtının üzerinde, gözlerini bir noktaya dikmiş olduğu halde somurtkan bir yüzle oturuyordu. Gözdesi Yamzu bir kırala bir de İkeznini'ye bakıyor, kızıyor ve kızarıyordu. İlk itiraz cüce İrdas'tan geldi.

- Olamaz, diye bağırdı, hiç böyle şey olur mu? Bu tılsımlı su üzüm suyu olsaydı Tanrı Arinna her gece rüyama girerek bunun kıralımız için saklanmış olduğunu söyler ve beni kolları arasında sıkar mıydı?

İkeznini soğukkanlılığını hiç bozmuyordu:

-Yahu! Arinna seni kolları arasında sıksa senin pestilin çıkardı. Tanrı Arinna'nın işi kalmadı da senin gibi suratsız bir cüce herifi kolları arasına alacak? Sen Tanrı Arinna'yı değil, Babil şeytanı Aranni'yi görüp karıştırmış olacaksın. Çünkü Babil şeytanı cücelerin koruyucusudur.

Cüce İrdas'ın içine baygınlıklar geliyordu. Oturduğu yere düşer gibi çökmüştü. Fakat yiğitliğe leke sürmemek için mırıldanıyor, "dışarıda seni yakalarsam tepelerim" diye söyleniyordu.

Yamzu'nun kızgınlığı gitgide artıyordu. Bu kaba adama bir ders vermek ihtiyacını şiddetle duymakta idi. Zaten kendisi de on gündür bilgin olmak için ders aldığından artık kendisinden üstün kimse olmadığı kanaatindeydi. İri ve şişman gövdesiyle de oradaki bilginlerden üstündü. Söze sertlikle başladı:

- İkeznini bilginlik sattığı halde hiçbir şey bilmiyor. Buradaki bütün bilginler bu suyun Tanrılarca gönderilmiş olduğunu söyledi.

O ise üzüm suyu dedi. Bir bilgin ekseriyetin düşüncesine aykırı söz söyler mi? Bilgin bilir ki çokluğun sözü azlığın sözünden doğrudur. Çünkü kuvvet çokluktadır. Kuvvet aynı zamanda akıl ve bilgi demektir. Böyle olduğu halde o umumun fikirlerine karşı gelerek bilgisizliğini ortaya koymuş olmuyor mu? Çokluğa darı saçılır mı?

Tören odasını yine alkışlar çınlatmağa başladı. İkeznini hiç istifini bozmadan gürültüsünün kesilmesini bekledi. Sonra her zamanki soğuk-kanlılığı ile cevap verdi:

-Yahu! Sen ne kısır akıllı kadınsın!.. Çokluk kuvvet olur mu? Senin sözün doğru olsa buradaki bu salak herifler çok oldukları için Kıral Hazretlerinden kuvvetli olmak gerekir. Her şeyin iyisi, özü azdır. Bir insan yüz eşekten, bir akıllı yüz aptaldan, bir bilgin yüz bilgisizden üstündür.

Rahip İduskam yerinden fırlayarak bağırdı:

-Ne demek istiyorsun? Kendini kıralla bir mi tutmak istiyorsun?

-Yahu! Sen ne salak herifsin! Ben böyle şey söyler miyim?

Odada gürültü olmağa başlamıştı. Bu gürültü arasında biri yanındakine: "Fena halde kızdı" dedi. Öteki cevap verdi: "Hayır, gülmesini tutamadı da gülmek için çekindi".

Kıralın niçin çıktığı anlaşılmadı. Fakat onun orada olmaması bilginlere büyük bir cesaret vermişti. Hep birden İkeznini'nin üzerine çullandılar. Cüce İrdas bağırıyordu:

-Vatan haini! Senin kelleni uçurmalı!

İlânasam açıkça bir şey söylemiyor, fakat geriden bazı ateşlileri kışkırtarak İkeznini'yi dövmeğe heveslendiriyordu. İduskam, Tanrıları tahkir etti diye yumruk sıkıyor, Ziza kırala saygısızlık gösterdiği için derisinin yüzülmesini tavsiye ediyordu. Nihayet hepsinin hamiyetleri coştu. Üzerine saldırarak dövmeğe başladılar. İkeznini yediği dayağa aldırmıyordu. Tahta levhalarını kurtarmak sevdasında idi. Bundan dolayı inen yumruklara, tekmelere karşılık vermiyor, elbisesinin yırtılması ona vız geliyordu. İki koltuğuna aldığı tahta levhalarına sıkıca sarılmış olduğu halde yol açıp kendisini dışarı atmak istiyordu. Fakat berikiler onca en değerli şeyin levhalar olduğunu sezince onlara da saldırmağa başladılar. Koltuğundan çekip paralıyorlar, kafasına çarpıyorlardı. O hala müdafaa etmiyordu. Kapıya epey yaklaşmıştı. Fakat son levhası da elinden alınıp parçalanınca kızdı. Savaş Tanrısı Zamama'ya sığınarak karşısındakilerden birine tokat indirdi. Bu tokat o kadar hızlı inmişti ki onu yiyen adam bir anda yere devrildi. Aynı zamanda kendisini dövenler de duraksayıp açıldılar. Tokadı yiyen adam, Hekimbaşı Ziza'nın kardeşi ikinci hekim Pilga idi, İkeznini karşısındaki bilginlere bakarak dedi ki:

- Yahu! Ne biçim adamlarsınız! Bu levhaları yazmak için on dört yıl bütün dünyayı dolaşmıştım. Şimdi yeniden yazmak için on dört yıl daha dolaşacağım.

Bunu söyleyerek yürümeğe başladı. Saray bahçesinin sonunda bağlı duran eşeğine binerek Hattuşaş'tan çıkıp Kargamış yolunu tuttu.

Oradaki evini ve eşyalarını sattıktan sonra yine eşeğine binerek Mısır'a yöneldi. Evvelce yaptığı gibi yine Mısır'dan başlayarak bütün dünyayı dolaşacak, kıral kütüphanelerindeki levhaları kopya edecekti.

KÂHİN ŞİLKA

Tılsımlı suyun ne olduğunu anlamak üzere bütün dünya bilginlerinin toplanmasıyla kurulan kurultay, onun Tanrılar tarafından kıral Subbiluliyuma için hazırlanmış bir bütün bilginler biner gümüş şekel verdikten sonra dağılmış, bütün bilginler biner gümüş şekel almışlardı. Hepsi memnundu. En çok sevinen Lidyalı bilgindi. Çünkü bu tılsımlı suyun memleketinde çıkan üzüm dolayısıyla biliyordu. Kıral, kendi tebası olan bilginlere de büyük para mükâfatları dağıtmış, Hattutaş'ta onlara topraklar bağışlamıştı.

Yabancı bilginler yurtlarına dönmek için yola çıkarlarken kıralın subayları da onun bir buyrultusunu Hatti Eline bildirmek üzere yola çıkıyorlardı: bundan sonra o kızıl suya şarap denmeyip "Tanrının kırala gönderdiği tılsımlı su" denecekti. Çünkü kurultayda konuşulan şeyler, kıralın mahzenindeki zehir diye bilinen suyun şarap adında bir içki olduğu çabukça halk arasında yayılmış, herkesin ağzında şarap lafı dolaşmağa başlamıştı. Hatta bağı olanlar üzümlerinden şarap yapmaya kalkışmıştı.

Buyruk pek kısa bir zamanda bütün ülkeye ulaştırıldı. Buna rağmen herkes üzüm suyuna şarap demekte devam ediyordu. Hele o suyu içip keyiflendikten sonra kıral subaylarının, rahiplerinin ve hâkimlerin önünde bile şarap demekten kimse çekinmiyordu. İşin garibi şu ki kıral sarayındakiler de akşam olduktan sonra tılsımlı suyu şarap diye bahsediyorlardı. Hatta kıralın kendisi de akşam olduktan sonra tılsımlı suyu şarap diye anıyordu.

Kıralın buyrultusuna rağmen "şarap" adının yayılmasında en mühim sebep Kâhin Şilka olmuştu. Falcılık, kâhinlik etmez, yıldızlara bakmazdı. Ama halk onu yine kâhin diye bilirdi. Bir iki defa, önceden söylediği şeyler çıkmıştı da ondan... Hattuşaş'ın kıyısındaki kulübesinde oturur, tarlasının verimi ile yaşardı. Bağındaki üzümden şarap yapmasını biliyordu. Pek garip tabiatlı idi. Kimseye sokulmaz, kimseyle konuşmaz, pek az kimseyle arkadaş olurdu. İnsanları kurt belle, kuzu çıkarsa bahtına derdi. Açık kalpliydi. Açık konuşurdu. Nezaket nedir bilmezdi. Eskiden ankova şehrinde başhakimdi. Kıralın yakınlarından, vergi hırsızlığı yapan birisini mahkûm ettiği için hâkimlikten atılmıştı. Bir iki dostu müstesna, kimseyi sevmezdi; sevmek ne, herkesten iğrenirdi. Kıralın sarayında bilginler toplantısı var dedikleri zaman "o, çılgınlar toplasıdır" diye cevap vermişti. Kırala, Tanrının baş çılgını, Yamzu'ya giyimli inek, Ziza'ya sağlık tanrısının tükürüğü derdi. Onun için İlânasam düşünen bir köpek, cüce İrdas konuşan bir fındık sıçanı idi.

Akşama doğru karısı Tubişka ile üç yaşındaki oğlu Murya'yı karşısına alır, onlara ders verirdi. Ama nasıl ders? Karısına çok defa kadınların kötülüğünü, şeytanların kulu oluşları üzerine söz söyler, düşüncesini ispat etmek üzere şöyle derdi: "Düşünsene! Kadın denilen yaratık bu kadar kötü olmasaydı o kadınların birinden cüce İrdas doğar mıydı? Kadın kötü değilse kıralın gözdesi Yamzu'ya ne diyeceksin? Kim bilir nasıl bozuk bir süt emmiş olmalı ki İlânasam bu kadar fena olmuştur. Velhasıl

çok berbattırlar. Bu kadar kötü olan insanların yaşamasında ne fayda var. Kadınların arasında senden başka iyisi yoktur. Senden başka bütün kadınları kesmeli!

Üç yaşındaki Murya'ya da şu şekilde sözler söylerdi:

- Bak oğlum! Kocaman adam oldun. Artık aklını başına devşirmenin zamanı geldi. Gözünü dört aç da iyi bir adam ol. Yoksa Subbiluliyuma şarabına adını değiştirdiği gibi ikinci bir çılgında suyun, havanın adını değiştirmeğe kalkar, elma ağacının meyvesi yerine yaprakları yenilsin diye buyruk verirse halin nice olur? Sana o kadar öğüt veriyorum; gidip şu kırala bir tokat atmak aklına gelmiyor. Hiçbir şey yapamasan şu cüce İrdas adındaki fitneci herife bir temiz dayak da atamaz mısın? İşte bütün insanlar fena... Bir sende ümidim var. Senden başka herkesi kesmeli.

Bu sözlerden küçük Murya'nın aklında en çok şarap ve elma kalıyor, rast geldiği yerde bunları söylüyordu. Çünkü obur bir çocuktu. Elmayı tanıyor ve yemesine bayılıyordu. Şarabın da yiyip içmeğe ait bir şey olacağını anlıyordu. Evlerinin önünden kim geçse şarap yahut elma diye bağırıyor böylelikle şarap adı yayıldıkça yayılıyordu. Küçük bir çocuk yasak bir kelimeyi doğru söyleyişle haykırışı herkesin pek hoşuna gidiyordu.

Bir gün kıralın yaverlerinden Sabba oradan geçiyordu. Kapının önünde oturmuş olduğu halde elma yemekte olan küçük Murya elmasını ona göstererek "elma" diye bağırdı. Sonra alışmış olduğu üzere arkasından da şarap diye haykırdı. Sabba, kırala pek sadıktı. Çünkü bir dilencinin oğlu olduğu halde kıral onu alıp yaver yapmış, çiftlikler verip zengin etmişti. Sevgili kıralın yasak ettiği bir kelimeyi küçücük bir çocuğun bile söylemesine tahammülü yoktu. Hemen: "Seni gidi kıral haini seni" diyerek çocuğa hücum etti.

Küçük Murya'yı babası pek dövüşken yetiştirmişti. Büyük bir adamın kendisine saldırdığını, ondan nasıl olsa dayak yiyeceğini anlayınca hemen yerden bir taş kaptı ve yaver Sabba'nın kafasına indirdi.

Murya attığı taşla yaverin alnını yardı. Fakat bunun ceremesini babası çekti. Çünkü Sabba kırala bir vatan hainden bahsedince bir yığın asker Şilka'nın evine geldi. Onu tevkif ederek muhakemesi yapılmak üzere hapishaneye attılar.

Bu mühim bir muhakeme idi. Onun için hâkimlerin en büyükleri seçilmişti. Sarayın bahçesinde mahkeme kurulmuş, çevresine Hattuşaş'ın birçok tanınmış halkı yığılmıştı. Şilka eskiden hâkim olduğu için bu muhakemeye hiç aldırış etmiyordu. Epey zamandır eğlenememiştim, iyi bir fırsat çıktı, diye düşünüyordu.

Başhakim ağır bir sesle Şilka'ya sordu:

- Suçlu Şilka! Senin oğlun, yaver Sabba'ya şarap diye bağırmış!

Şilka cevap verdi:

- Ben duymadım. Oğluma sorun!

- Oğlun üç yaşında imiş. Bu yaştaki çocuğa ceza verilmez. Babası olduğun için sen hesap vereceksin.

- Vereyim, fakat ortada hesap verilecek bir şey görmüyorum.

- Şarap demenin yasak olduğunu bilmiyor musun?

- Biliyorum. Ama herkesin bu içkiye yine şarap dediğini de biliyorum. Hatta senin de iki tas içtikten sonra şarap diye bağırdığından da haberim var

Baş hâkimin gözleri açıldı:

- Vay! Bir de bana iftira ediyorsun ha?

- Ne iftirası? İstersen bir de senin küçük oğluna soralım.

- Küçük çocuğun sözüyle mahkeme yürür mü?

- Benim için yürüyor da senin için neden yürümüyor?

- Ben hâkimim!

- Peki, sonra ne olacaksın?

- Sonra vezir olacağım.

- Daha sonra ne olacaksın?

- Hiç!

- Sen birkaç yıl daha uğraştıktan sonra hiç olacaksın. Ben bugünden hiçim. Demek ki senden üstünüm.

- Böyle giderse senin başını uçurturum!

Şilka soğukkanlı idi:

- Benim uçurtmakla ne şarabın şarap olduğu hakikati, ne de senin benden aşağı olduğun hakikati değişmez.

- Sen oğluna şarap adını kasten öğretmekle kıralın yasasına aykırı gelmiş oluyorsun.

- Sen de şaraba şarap değil demekle Tanrıların koyduğu hakikate sapa gitmiş oluyorsun.

- Orasına sen karışma, vatan haini!

Şilka güldü. Baş hâkimin yüzüne keskin keskin baktıktan sonra tok bir sesle cevap verdi:

ATSIZCILAR

- Eski kıralların saraylarında bile senin kadar gülünç bir dalkavuk bulunamazdı. Bana vatan haini diyen sen misin? Baban Lidyalı bir lağımcı, anan Mısırlı bir esirdi. Ananın anası da Amurru'dan gelmiş bir fahişe idi. Yüzde yüz yabancı bir adam olduğun halde benim gibi su katılmamış bir Hatti'ye vatan haini diyordun. Hangi vatanın haini? Lidya'nın mı? Mısır'ın mı? Amurru'nun mu? Bu vatanın sahibi benim! Sen burada sığıntı olduğun halde bana vatan haini diyorsun. Sen vatanın ne olduğunu biliyor musun? Vatan suçlulardan alınan rüşvet değildir. Vatan ataların kılıcıyla alınan ve kanla korunan topraklardır. Senin atalarından bu toprak için ölmüş kimse var mı? Ben sana cevap vermeğe mecbur değilim beni sorguya çekmek için Hatti kanı taşıyan bir hâkim gelsin.

Bu umulmadık cevaplar bir yıldırım tesiri yaptı. Her taraftan sesler, homurtular, haykırmalar yükseldi. Muhakemeyi yapmanın imkânı yoktu. Çünkü Şilka hakikaten artık hiçbir sorguya cevap vermiyordu. Baş hâkim onun idamına hükmedecekti. Fakat muhakemeyi dinlemekte olan Tutaşil işe karıştı. Ne söylediyse söyledi. Sonunda Şilka beraat etti. Yalnız bahçesinin bütün mahsulü zaptolunarak alnından yaralanmış olan yaver Sabba'ya tazminat olarak verildi. Küçük Murya bir mevsim için elmasız kaldı.

Birkaç gün sonra da kıralın yeni bir buyrultusu "şarap" demenin artık yasak olmadığını bildiriyordu.

YAMZU KIRALİÇE OLMAK İSTİYOR

Kıral Subbiluliyuma şaraba iyice dadanmıştı. Öğleye doğru uykudan kalkıyor, devlet işlerine şöyle böyle bakıyor, akşama doğru şarap masasının başına geçerek vezirleriyle birlikte içiyordu. Geceleyin hepsi sarhoş oluyorlar, aradan sıra ve saygı kalktığı için uygunsuz hareketler yapıyorlardı.

Kıral sarhoş olunca kendisini Tanrılar kadar büyük ve üstün görmeğe başlıyor, sofrasındakilere rütbeler bağışlıyordu. Ertesi gün ayıldığı zaman bu rütbeleri geriye aldığı da oluyordu. Fakat nihayet ayılmaz bir hale geldiğinden bu rütbeler sahiplerinde kalmıştı.

Eski vezirlerden şarap içmeyenlerin hepsini azletmiş, yerlerine yenilerini getirmişti. İlânasam, cüce İrdas, rahip İduskam, hekimbaşı Ziza, ikinci hekim Pilga hep vezir olmuşlardı. Yalnız başkumandan Tutaşil şarap içmemekte ısrar ediyordu. Bir gece kıralın sofrasında bulunmuş, herkesin cıvıdığını görünce tiksinerek bundan vazgeçmişti. Kıral onun bütün ülkede ne kadar çok sevildiğini bildiği için azlememişti. Ondan biraz çekinirdi. Fakat içten içe kin beslemiyor değildi...

Bir akşam yine içki masasına oturulmuştu. Artık devletin işleri de burada konuşuluyordu. Zihinlere bir parlaklık geldiği için memleket daha iyi idare olunuyor, her bakımdan daha ileri gidiyordu. Kararlar cesaretle verilebiliyor, büyük güçlükler kolaylıkla yeniliyordu.

O akşam yeni vezir Nidiba da şölende idi. Bir dağ köyünden getirildiği için pek kaba saba bir adamdı. Her söze dili dönmez, saray teşrifatını değil, alelade nezaket kaidelerini bile bilmezdi. Kıral onun böyle olduğunu bildiği halde vezirliğe getirmeğe çekinmemişti. Çünkü birkaç zamandır Subbiluliyuma'nın ahlakı değişmiş, devlet işlerini şahsi eğlencesine alet eder olmuştu. Bakalım bir öküz nasıl vezirlik edecek diye gülüyordu.

Şaraplar içildikçe kafalar dönüyor, kahkahalar atılıyordu. Gecenin bir yeniliği de Yamzu'nun orada bulunmasıydı. O da içiyor, aradan zaman geçtikçe kırala baygın bakışlar fırlatıyordu. Sofrada en güzel

yemişler, güvercin yumurtaları, türlü türlü sütlerden yapılmış yoğurtlar, domuz kızartmaları, ballar vardı. Kıralın yaverlerinden birçoğu da bulunuyor, uşaklar hizmet ediyordu. Kırala yaranmak isteyenler kendi elleriyle soydukları bir yemişi bıçağın ucuna saplayarak kırala uzatıyorlar, kabulünü istiyorlardı. Hantal yapılı, şişman ve pek obur olan Nidiba uzun zaman yalnız işkembesini doldurmakla uğraştığı için kırala karşı gösterilen bu özenin farkına varamamıştı. Nihayet başını kaldırdığı zaman bu nezaket hareketini görmüş, kendisi için de bunun yapılması gerek bir vazife olduğunu anlamıştı. Masadan aldığı kızıl kabuklu iri bir elmayı soyarak bıçağına sapladı. Ötekileri taklit ederek kırala sundu:

- Şanlı, büyük kıralı lütfen kabul eder misiniz?

Subbiluliyuma elmayı aldı. Fakat hareketlerinde şaşkın ve acemi olan Nidiba elini çekerken yanlışlıkla kıralın önündeki yoğurt çanağına batırdı. Birbirlerinin bütün yanlışlarını bulmak isteyen vezirlerin hepsi bunu görmüşlerdi. Telaş ve teessüf göstererek muayyen birer hareket yaptılar. İlânasam daha ileri giderek Nidiba'ya:

- Vezir Hazretleri! Dikkatsizlik ettiniz. Eliniz şanlı Kıral Hazretlerinin yoğurt kabına girdi, diye bir ihtarda bulundu. Nidiba alıkalık bakınırken kıral gülümsedi ve:

- "Zararı yok. Yoğurt cacık oldu" diye cevap verdi.

Kıral eskiden çok ciddi idi. Kimse ile eğlenmezdi. Fakat bir zamandır yeni adet çıkarmış herkesle eğlenmeğe başlamıştı. Vezirler buna ses çıkaramadıkça işi ileri götürerek nükte ve alayı hakarete vardırır olmuştu. Bu sefer de böyle oldu. Meclise derin bir sessizlik çöktü.

Yamzu herkesten az içtiği için meclisi idare etmek istiyordu. Kırala gizlice bir şeyler söyledikten sonra kıralın gülümsediği ve İlânasam'a bakarak: "Haydi bize türkü söyle de eğlenelim" dediği görüldü. İlâna-sam saygı ile ayağa kalkıp kıralı selamladıktan sonra okumaya başladı:

Şehvet denilen bağda bir akşam ayılan kız,
Her gün yeni bir kalbi sokan ruhu yılan kız!
Artık yeter, uğrunda akan gözyaşı dinsin!
Ey handesi bin ev yıkan, âfet sayılan kız,
Kaçsan da, boğulsan da, gebersen de benimsin!
Dünyayı saran şerrine kan perdesi insin,
Şehvet denilen bahçede her gün bayılan kız!
Ya kaç buradan, bir mezarın altına giresin.
Yahut beni sarsan sonu yok kine esirsin,
Ey aşkı sefil, kendisi lâkin tapılan kız!

Türkü okunurken birkaç tas şarap daha içen kıralın başı dönmeğe başlamıştı. İlânasam'a sordu:

- Bunu sen mi yazdın?

- Evet Kıral Hazretleri!

- Güzel yazmışsın. Ya bestesini kim yaptı?

- Onu da ben yaptım Kıral Hazretleri!

- Aferin. Vezir olunca böyle olmalı. Şunu bir daha oku bakayım...

Kıral, her mısrada birkaç yudum daha içiyor ve gözleri dönüyordu. Türkü bittiği zaman coşkunun en yüksek derecesini bulmuştu. Dayanamadı. Aşka gelerek elindeki şarap tasını "yaşa be vezir" diye haykırarak İlânasam'ın başına fırlattı. Bereket versin ki kıral iyi nişanlayamamıştı. Yoksa tas isabet etseydi vezirin hali pek acıklı olacaktı. İlânasam tehlikeyi atlatmıştı. Fakat ötekileri düşünce almıştı. Her türkü söyleyene bir tas atılırsa bunlarda bazılarının hedefe vurmaları ihtimali düşünülmeyecek gibi değildi. Netekim kıral şimdi de Ziza'ya türkü söylemesi için buyruk vermişti. O da uzaktan iyi görmeyen gözlerini kırpıştırarak okumaya başladı:

Ey gözlerinin rengi bütün ruhumu sarsan!
Gönlümde bugün açtı siyah renkli çiçekler.
Bir gün beni rüzgârlara kalbinle sorarsan
Can verdi senin uğruna çoktan diyecekler.

Tâ kalbe giren gözlerinin şûlelerinden
Gel sevgili, gel sen bana bir semli kadeh sun!
Hiç titretmemiş kalbimi oynattı yerinden,
Oynattı evet sendeki baş döndüren efsun!

Ey gözleri hançer gibi keskin dişli kaplan!
İster bana aşkın bütün âlâmını çektir.
İster beni öldürmek için sineme saplan.
Ölsem bile aşkım seni takip edecektir.

Bu türküleri en büyük dikkatle dinleyen Yamzu idi. Çünkü gerek İlânasam'ın gerekse Ziza'nın türkülerinde kendisine karşı bir sevginin açığa vurulduğunu seziyordu. Fakat kıralın gözdesi tabii, kıralın kölelerinin sevgisine tenezzül edemezdi. O şimdi kafasında bir takım gizli planlar çiziyordu. Ziza ise göz kesilmiş, kendi kafasına inecek olan tası bekliyordu. Fakat bu sefer kıral tası fırlatmadı. Yaverlerinden birine dönerek:

- "Üç bin şekel getirip mükâfat olarak Yamzu'ya verin" dedi.

Türküyü başkaları söylediği halde mükâfatı Yamzu'nun almasındaki yüksek hikmeti kimse anlayamamıştı. Bununla beraber bu hareketi tasvip etmekten geri kalmadılar. Yalnız Pilga bunu doğru bulmadı. Çünkü kardeşi Ziza mükâfat alsaydı belki kendisine de bir pay çıkardı. Kıral, onun yüzündeki gerintiden Yamzu'nun aldığı mükâfattan dolayı hoşnutsuzluk duyduğunu anlamıştı.

- Pilga, dedi, sen ne düşünüyorsun?

- Kıral Hazretleri! Bu mükâfatı yersiz buluyorum. Hazinede kalsa daha lüzumlu bir işe sarfolunabilirdi.

- Sen aptal herifin birisin. Burada işin yok. Çabuk defol buradan...

Taslarla içki içilmişti. Herkes kendisini kahraman ve dev sanıyordu. Pilga kafa tutacak oldu.

- Kıral Hazretleri! Ben bir vezirim! Burası da dev sofrasıdır. Oturmak hakkımdır!..

Kıral ifrit kesilmişti; yaverlerine bağırdı:

- Çabuk şunu karga tulumba yapıp atın!

Yaverler koşuştular. Pilga'yı dört yanından yakalayıp bir iki salladıktan sonra savuru verdiler. Vezir sarhoşluktan canının yandığını pek anlayamıyordu. Kıral ise öfkesini alamamıştı. Buyruk verdi:

- Bunu bahçeye götürüp havuza elli defa daldırıp çıkarın. Sonra buraya getirin!

Yaverler Pilga'yı sürüklerken kıral sofradakilere baktı. Sinmişler, kendi aralarında bir şeyler Konuşuyorlardı. Bu gizli konuşmalardan kıralın kulağına yalnız "Tutaşil" kelimesi çalınmıştı. Subbiluliyuma gülerek sordu:

- Acaba Tutaşil görse buna ne derdi?

İlânasam cevap verdi

- Ne demeğe cesaret edebilir ki Kıral Hazretleri?

Cüce İrdas ilave etti:

- Geri düşünceli bir adamdır. Bu işlerden anlıyamaz.

Rahip İduskam kovuculukta ötekilerden geri kalmak istemiyordu.

- Kıral Hazretlerinin yaptığını alkışlamamak Tanrıların buyruğuna ve türeye aykırıdır.

Ziza da şöyle tamamladı:

- Hem de şarap içmiyor...

Tam bu sırada bir yaver gelerek başkumandan Tutaşil'in kıralı görmek istediğini bildirdi.

Emir çıktı: Gelsin!

Başkumandan, kıralın karşısına geldiği zaman kıral yeni bir tas daha boşaltıyordu. Tutaşil'i tepeden tırnağa süzdükten sonra sert bir sesle:

- "Bak, senin için neler diyorlar" dedi.

ATSIZCILAR

- Neler diyorlar Kıral Hazretleri?

- Senin için geri düşünceli, yasaya aykırı iş görür diyorlar.

- Yalan söylüyorlar Kıral Hazretleri! Yalnız vazifemle uğraşırım. Eğlenmem. Kimsenin karısına göz koymam. Ahlaksızlık etmem. Şarap içmem. Bunun için beni çekemeyenler böyle söylüyorlardır.

Kıralın gözleri parladı:

- "Aferin! Zaten böyle olduğunu biliyordum. Ben tıpkı senin gibiyimdir" dedi ve ayağa kalkarak Tutaşil'in alnından öptü. Sonra gidip istirahat etmesi için ona izin verdi. Fakat beriki kımıldamıyordu. Dedi ki:

- Kıral Hazretleri! Buraya mühim bir haber vermek için geldim. Kaska'lar sınırı aşmışlar, köylerimizi yağma edip Hattileri öldürmeğe başlamışlardır. Ne buyurursunuz?

Kıralın sarhoşluğu geçer gibi olmuştu. Bir an düşündükten sonra Tutaşil'e:

- "Her yerdeki subaylara haber gönder. Alaylarını alıp hızlı yürüyüşle buraya gelsinler. Sen de savaş arabalarını hazırlat. Yarın beni gör. Savaş akçanı temin ederim" dedi.

Başkumandan gittikten sonra İlânasam tasını kaldırdı:

- Kıral Hazretlerinin kazanacağı büyük zafer şerefine...

Bunu öbürleri takip etti. O kadar içildi ki vezirler birer birer sızdılar. Pek az içen Yamzu ile şaraba dayanıklı olan kıral kaldı. Yamzu ne kadar mümkünse o kadar cilve yaparak kıralı gıcıklamak ve ondan kendisini kıraliçe yapma vaadini koparmak istiyordu.

Subbiluliyuma diyor ki:

- Kraliçe olup ne yapacaksın? Bizim seninle olan aşkımız yetmez mi? Bilirsin ki aşk maddi değildir. Biz birbirimizi sevdikten sonra kırallığın, kıraliçeliğin ne değeri kalır? Dile benden: cüce İrdas'ın derisini yüzüp sana çizme yaptırayım. Yahut İlânasam'ın kaşlarını yoldurup halı ördüreyim. İstersen başhekim Ziza'nın bacağından ağaca astırıp altında mızıka çaldırayım. Fakat kıraliçe olunca bir takım merasime tâbi olursun. Bak, şimdiki kıraliçe beni ayda bir defa bile göremiyor...

Bu sözler Yamzu'yu kandıramıyordu. Diyordu ki:

- Sevgili Kıralım! Ben senin uğruna her şeyi feda ederim. Fakat senin bana sevginin bir nişanesini görmeliyim. Bu da benimle evlenmendir. Şimdi herkes bana tuhaf gözle bakıyor. Arkamdan dedikodu yaptıklarını duyuyorum. Kıraliçe olursam kimse bana yan bakmaz. Dün Asur elçisi ile görüştüm. Bana "şanlı kıralınız pek zengin, pek güçlü ve kahraman bir kıral. Yalnız iki eksiğini gördüm" dedi.

Subbiluliyuma yerinden sıçrayarak sordu:

- Neymiş o eksikler?

- Elçi dedi ki: "Kıralınızın arslanlarını, dövüş buğalarını, atlarını, doğanlarını gördüm. O kadar zengin olduğu halde bunları az buldum. Bizim kıralımızda bunlardan çoktur".

Subbiluliyuma yine gülümsedi:

- Niçin bizim kıralımızın hayvanları azdır ama aralarında insan gibi konuşanları vardır demedin.

Yamzu bu sözlerden bir şey anlamamıştı. Kıral karşısında sızıp yerlerde yatmakta olan vezirleri göstererek:

- Elçiye bunlardan bahsetseydin kendi kırallarının hayvanlarını benimkilerle mukayese edemezdi…

Bu söz o kadar hoşlarına gitti ki kahkahalarla güldüler. Gülmeler bitince kıral sordu:

- İkinci eksik neymiş?

- İkinci eksiğin Kıral Hazretleri için Yamzu gibi bir inci ile evlenmemesi olduğunu söyledi.

- Öyle mi. Sen bir inci misin?

Yamzu kırıtarak cevap vermeğe çalışırken dört yaver, aralarında Pilga olduğu halde içeriye girdiler. Onu elli defa saray bahçesindeki havuza daldırıp çıkardıklarını söylediler. Vezirin üstü başı sırılsıklamdı. Üşümüş, titriyordu. Kıral bir tas daha şarap içerek:

- "Vezir Hazretleri! Benim soframdan kalkmayanları ben işte böyle kaldırırım. Bu senin kulağına küpe olsun. Seni vezirlikten de azlediyorum" dedi.

Zavallı Pilga yalnız azledilmekle kalmadı. Şarapla iyice kızıştıktan sonra serin bir gecede elli defa soğuk suya dalıp çıkmak yüzünden hastalandı. İki üç gün içinde ölüp gitti.

ORDU SAVAŞA ÇIKIYOR

Başkumandan Tutaşil'in yorulmak bilmez çalışkanlığı sayesinde, ordu on beş günde savaşa hazırlanmıştı. O gün Hattuşaş'ta kıralın önünde bir geçit resmi yaparak Kaskalar üzerine yürüyecekti. Kıral ve vezirler savaş için son kararlarını vermek üzere toplanmışlardı. Önceleri herkes kıralın da ordu ile gideceğini sanıyordu. Fakat sonra Yamzu ile gizli ve uzun bir konuşmadan sonra bundan vazgeçti. Kıralın niçin caydığını kimse bilmiyordu.

Cüce İrdas'ın yeğeni askere alınmıştı. Bu büyük şereften dolayı İrdas sevinç ve övünç içinde duruyordu. Bununla beraber yeğeninin kırala daha çok hizmet edebilmek için başka bir vazifede kullanılması gerektiğini de unutmuyordu. Bunu bildirmek için kıraldan söz istediği zaman vatanperverâne bir heyecan içindeydi:

- Kıral Hazretleri! Yenilmez ordunuz bugün hain ve vahşi Kaskaları tepelemek için yola çıkıyor. Eğer burada size ve vatana daha büyük hizmetler yapmamış olsaydım ben de ordu ile gider ve en aşağı on beş, en çok yüz yirmi atlı Kaska öldürerek kellelerini buraya getirirdim. Fakat ne yapayım ki buradaki vazifem daha mühimdir. Bunun gibi bugün savaşa çıkacak orduda da bir genç var ki içi Kaskaları yok etmek ateşiyle yanıyor. Fakat bu genç öyle sadık bir kulunuz ki onun buradaki varlığından sizin ve devlet için daha çok istifade edilebilir. Zaten bu yüce ordunun içinde bir kişinin eksik veya artık olmasından ne çıkar ki. Halbuki bu genç çiçek yetiştirmekte eşsiz bir ustadır. Sarayın bahçesinde çalışarak kıralımızın gönlünü açacak çiçekler yetiştirirse daha iyi olmaz mı? Bunun askerlikten alınarak saray bahçesinde bir vazifeye az bir aylıkla tayin edilmesini rica ederim. Bu genç benim yeğenim Nittahabas'tır.

Kıral sadık vezirinin bu ricasını kabul etti ve yaverlerinden birini Tutaşil'e göndererek o genci saraya yollamasını bildirdi.

İlânsam da aynı şekilde askere alınmış olan eniştesi için aynı şeyleri söyleyecekti. Fakat cüce İrdas'ın arkasından aynı isteği yapmak hoş olmaz diye düşündü. Her şeyin pundunu bulmağa alışık olduğundan Yamzu'ya yanaştı. Eniştesi, kadın çizmesi yapmakta çok usta olduğu için kendisine en şık çizmelerin yapılması gerekliğini, bunun vatana askerlikten daha büyük bir hizmet teşkil ettiğini anlattı. Yamzu'nun araya girmesi ile kıral, çizmeci de ordudan çıkarıp saraya aldı. Hekim Ziza'nın ise kayıracak üç tane kayınçesi vardı. O, bu üç kişinin askere gitmesinde tıbbi ve sıhhi bakımdan tehlikeler görüyordu. Tanrılar korusun, bu üç hastanın orduda bulunuşu bir bozgunluğa bile sebep olabilirdi. Uzun bir nutukla bunları kırala anlattıktan sonra onların askerlikten çıkarması için izin aldı.

Böylelikle ordunun sefere çıkması için yapılan son toplantıda her şey halledilmiş bulunuyordu. Zaten biraz daha gecikirse ordu sayısının epey azalacağını sezen başkumandan da çatık bir yüzle kıralı selamlayarak geçit resmi için izin vermesini istemişti.

Kıral ve kıraliçe bahçedeki tahtlarına oturup çevrelerine Yamzu, vezirler ve yaverler dizildikten sonra muzika takımı savaş havaları çalmaya başladı.

İlk önce 120 savaş arabası geçti. Her birinin içinde seçme 3 asker bulunuyordu. Arkasından yayaların geçişi başladı. Kılıç, kalkan ve kargılarla pusatlanmış 5000 yaya kıralı selamlayarak ve savaş türküsü söyleyerek geçtiler. Daha sonra iyi atlara binmiş 1200 atlı uzun kargılarıyla yürüyorlardı. En arkada da başkumandan Tutaşil 60 muhafız askeri, yiyecek ve ok taşıyan arabaları ve karargâh çadırıyla geliyordu. Tutaşil'in iyi giyimli seçme muhafızları kıralın önünden geçerken şu türküyü söylüyorlardı:

Selam sana Hattuşaş! Bütün çevren yemyeşil!
Yan bakan yabancının gözlerini oyarız!
Başımızda oldukta başkumandan Tutaşil
Düşmanın ülkesini kızıl kana boyarız!

Elveda ey Hattuşaş! Belki dönmeyiz geri;
Belki ölüm kurmuştur bize yollarda pusu.
Yürü yiğit Tutaşil, yürü şanlı cenk eri!
Herkes bilsin nasılmış Hattilerin ordusu...

Bu türküde kendi adı geçmediği için kıralın kaşları çatılmıştı. Vezirler de bunun farkına varmışlardı. Tutaşili düşürmek için bu iyi bir fırsattı. Çünkü vezirlerin birçok icraatında Tutaşil engel oluyordu.

60 muhafız asker adeta Hatti ordusunun direğini teşkil ediyordu. Çünkü bunlar halis Hattilerden seçilmiş iyi talimli, nişancı, kılıç kullanmakta usta ve kahraman erlerdi. Savaş arabalarındaki askerler de fena değildi. Fakat piyadeler pek derme çatma idi. Çoğu talimsizdi. Atlılar ise hep iltimaslı zenginlerin akrabaları idi. Daha kötüsü piyade kumandanının Asurlu, suvari kumandanının da Mısırlı oluşu idi. Tutaşil bunları azletmek için çok uğraşmış, fakat kırala sözünü geçirememişti. Biraz daha ısrar etse kıral kendisini azledip onlardan birini başkumandan yapacaktı. Onun için tutaşil bu yabancı kumandanlara göz yummuş, bütün ümidini 60 muhafızı ile 120 savaş arabasına bağlamıştı.

Hattuşaş halkı yollara dökülmüş, orduyu seyrediyorlardı. Ordunun yürüdüğü yol Kâhin Şilka'nın evinin önünden geçiyordu. Şilka karısı ve oğlu ile birlikte geçişi seyrediyor, bir yandan da söyleniyordu.

- İşte bu savaş arabaları fena değil ama tekerlek yağlanmamış. Bu gürültü ile pek uzaktan Kaskalara kendilerini bildirecekler. Belli ki hazine veziri yağ parasını çalmış. Piyadelerin pek başı bozuk olduğu belli. Bundan tabii bir şey olamaz. Çünkü piyade kumandanı Asurlu bir serseridir. Karısını bizim kırala takdim etmek sayesinde bu kumandanlığı aldı. Bak oğlum Murya! Şu piyade kumandanının boynuzlarını görüyor musun? Bir vuruşta on düşmanı yere serer.

Küçük Murya dikkatle bakındığı halde boynuza benzer bir şey göremeyince babasına sordu:

- Baba! Nerde kumandanın boynuzları?

- Oğlum! Gözlerini dört aç. Ufacık oğlakların boynuzlarını görüyorsun da bu ikişer adam boyundaki boynuzları görmüyor musun? Evet, evet. Belki de göremezsin. Görmek için biraz büyümek lazım. Bu piyadeler hep esirden, soyu sopu belirsizlerden toplanmış. Zaten yolda bunların yarısı kaçar. Kalan yarısı da Kaskaları haklar. Bak, şimdi suvariler geliyor. Bundan önceki Kaska savaşında bunlar iyi iş gördülerdi. O zaman başlarında Tutaşil'in oğlu vardı. Dört yara alıp ölmüştü. Bakalım şimdi kumandanları kim? Eyvah! Gördün mü başımıza geleni? İşittiklerim doğru imiş. Mısırlı serseri suvari komutanı olmuş. Bundan da tabii ne olabilir? Mısırlının oğlu, Yamzu ile gönüldaşlık ediyor. Yamzu dalavere ile sevgilisinin babasını suvari kumandanı yaptırdı. Kıral da şarap içmekten bunun farkında değil. Bizim kıralla şu piyade kumandanını toslaştırsak acaba hangisi kazanır? Oğlum Murya! Sana da çabuk büyü diye bin defa söyledim. Bu kadar elma yediğin halde hala büyümüyorsun. Görüyorsun ki sen büyümeden işler yoluna girmeyecek... Bak, işte Tutaşil geliyor. Hatti devletinin tek ve son direği... O da ölürse yıkıldık demektir. Görüyor musun, çevresine nasıl da su katılmamış Hatti kahramanlarını toplamış? Oğlum Murya! Sen de on beş yıl sonra bunların arasına katışacaksın.

Murya askerleri pek beğenmişti. Babasına sordu:

- Baba! Ben de savaşa gitsem olmaz mı?

- Olmaz oğlum. Daha pek küçüksün. Bununla beraber gitsen de olur. Şu piyade kumandanı olan Asurlu öküzden daha çok işe yarayacağın muhakkaktır.

***

Aradan üç ay geçmişti. Güz yağmurları Hattuşaş'ı ıslatırken ordunun dönmek üzere olduğu haberi geldi. Sürekli çarpışmalardan sonra Kaskalar yenilerek deniz kıyısına doğru, dağların ardına atılmışlardı.

Kıral yeni içki masasını kurdurmuş, vezirleriyle birlikte devlet işlerini konuşuyordu. Onun beyninde şimdi yeni yeni ülküler dolaşıyordu. Asur'u Mısır'ı ve bütün dünyayı zapt etmek, Yamzu'yu başvezirliğe getirmek ve sonra Tanrıların heykellerini yıkarak kendisini tanrı ilan etmek istiyordu. İçmeğe başladıktan sonra sonra herkesi sinek kadar küçük ve ehemmiyetsiz görüyordu. Fakat çok içiyor, bu yüzden midesine sancılar geliyordu. Ziza vezir olduğu için onun yerine başhekimliğe getirilen Teşen bütün didinmelerine rağmen kıralın derdine çare bulamıyordu. Ancak içki içmezse bu sancıların da gelmeyeceğini söylüyor, fakat kıral bu öğüde aldırış etmiyordu. Daima kıralın yanında bulunan başhekim bugün şarabın fazla kaçırıldığını görünce saygı ile kırala yaklaştı. Kulağına eğilerek:

- "Kıral Hazretleri! Sıhhatiniz için artık içmemenizi rica ederim" dedi. Kıral başıyla kabul işareti yaptıktan sonra sevincinden ağzı kulaklarına varmış olan Teşen'in hayretten açılan ağzına ve gözlerine bakmayarak vezirlerine şöyle dedi:

- Vezirler! Başhekim artık benim midemle hiçbir sancı kalmadığını, istediğim kadar şarap içebileceğimi söyledi. Öyleyse taslarınızı doldurun! Başhekimin şerefine birer tane içelim.

Şaraplar içilirken içeriye giren bir yaver başkumandan Tutaşil'in girmek için buyruk beklediğini söyledi. Vezirler yüzlerini buruşturdular. Kıral, başkumandanın gelmesini emretti.

Tutaşil yorgun ve yıpranmış görünüyordu. Yüzünde büyücek bir kılıç yarası vardı. Üç ayda birkaç yıl daha kocamış gibiydi. Kıralı selamladıktan sonra içki masasına ve vezirlere baktı. Bu bakışta aşağı görme, tiksinme, iğrenme ve alay vardı. Subbiluliyuma, başkumandana hitap etti:

- Hoş geldin başkumandan! Anlat bakalım savaş nasıl oldu?

Tutaşil'in elinde bir tahta vardı. Savaşın kısacasını oraya yazmıştı. Levhaya baka baka kırala anlatmağa başladı:

- Hattuşaş'tan çıktıktan on gün sonra ilk çarpışmayı yaptık. On günlük yürüyüş sırasında 5000 piyademizden 2000'i, 1200 atlımızdan 200'ü ordudan kaçmışlardı. Buradan 7000 kadar askerle çıktığım halde ilk savaşı 4800 kadar askerle yaptım. Bu çarpışma Kaskaların küçük öncü kuvvetleriyle yapıldığı için onları püskürtmek güç olmadı. Fakat bundan sonra üç büyük savaş verdim ki her biri bize pek kanlıya mal olmuştur. Çünkü piyade kumandanı askerlerine söz geçiremiyor, suvari kumandanı benim buyruklarıma kulak asmıyordu. İlk büyük çarpışmada piyadeler çabucak bozuldu. Bu savaşı, savaş arabalarımızla kazandık. Fakat arabalarımızın çoğu mahvoldu. İkinci büyük çarpışmada suvarilerimiz Kaskaların önünden kaçtılar. Bu çarpışmayı piyade kumandanını azledip piyade kumandanlığını bizzat yapmak suretiyle kazandım. Son büyük çarpışmada Kaskalar bütün kuvvetlerini kullandılar. Savaş arabalarımız bitmişti. Bu savaşı hemen hemen 60 muhafız askerimle ben yaptım. alnımdan yaralandım. Kaskaları mahvettik. Fakat biz de bitmiştik. Hiçbir savaş arabamız, hiçbir atlımız kalmadı. Bütün muhafızlarım savaşta öldüler. Ben, piyadelerin içinde kaçmayan, sebat eden 100 kadar askerle birlikte yaya olarak döndüm.

7000 kişilik bir orduyla giden bir kumandanın savaşı kazandığı halde 100 kişiyle dönmesi korkunç bir şeydi. Kıral donuk gözlerle başkumandana bakarken sordu:

- Piyade ve suvari kumandanları nerde?

- Onlar sağ kalan iki ata binerek Hattuşaş'a doğru kaçtılar. Yakalayıp idam ettiremedim.

- Peki başkumandan! Hizmetlerinden çok memnunum. Şimdi gidip dinlenebilirsin.

Tutaşil, kıralı selamlayıp çıkarken sarhoş vezirler onun aleyhinde bir şeyler fısıldaşıyorlardı.

KAHRAMANLAR GECESİ

Hattutaş halkı zafer sevinci içindeydi. Tutaşil her yerde büyük bir kahraman olarak kutlanıyordu. Halk tapıncaklara koşarak Tutaşil'in 60 muhafızı ile 120 savaş arabasının askerleri için Tanrılara yakarıyorlardı. Onlar canlarını harcayarak devleti kurtarmışlar, Hatti milletine parlak bir zafer kazandırmışlardı. Hattuşaşlılar sarayın önüne giderek haykırıyorlar, kıralın şerefine yaşa diye bağırıyorlardı. Heyecan o kadar çoktu ki kıral, saraydan çıkarak halka görünmek mecburiyetinde kalmıştı. Nümayişçiler kıralı, kıraliçeyi, Tutaşil'i, vezirleri, Yamzu'yu hatta Hantilyas'ı bile alkışlıyorlar, kıralın yüz yıl daha yaşamasını diliyorlardı. Bir aralık bağırışlar arasında bir ses:

- "Kıral Hazretleri! Bu zaferin şerefine bir kahramanlar gecesi tertip edin" diye haykırdı. Yığın, bu fikre de hemen iştirak etti:

- Evet, evet! Bir kahramanlar gecesi yapılsın... Kahramanlar anılsın... Zafer kutlulansın!..

Bu dilek pek umumi ve kat'î idi. Kıral kabul etmek mecburiyetinde kaldı. Eliyle işaret edip halkı susturduktan sonra:

- Ey büyük Hatti Milleti! Ey bin Tanrı Elinin kahraman milleti! Dileğinizi buyruk sayıyor ve kabul ediyorum. Çünkü sizin sözünüz Tanrıların sözüdür. Üç gün sonra kahramanlar gecesini kutlayacağız. Hepinizi sarayın bahçesindeki şölene çağırıyorum. Lütfen bu davetimi kabul ediniz. Çünkü ben...

Halk kıralın ne söylediğini artık dinlemiyordu. Onlar şölene çağırılınca güzel yemeklerin aşkı ile kendilerinden geçmişler, kıralı falan unutmuşlardı. Kıral da sözleri dinlenmediği için kızıp içeri girmişti. "Halk" denen bu yığının öküz sürüsünden farkı yoktur. Samanı görünce çobanın kavalını dinlemez" diye söyleniyordu.

Cüce İrdas, kıralın öfkesini istismar etmek niyetinde idi. Yılan gibi sürünerek yaklaştı:

- Kıral Hazretleri! Halk çocuk gibidir. Herkese kanar. Kendileri için baba gibi olan kıral dururken babanın düşmanı olan herhangi bir yabancıya inanabilir. Zannedersem bu halkı bu terbiyesizliğe sevk eden Başkumandan Tutaşil olmuştur. Çünkü muhafızların söylediği türküde yalnız kendi adı geçiyor, şanlı kıral Subbiluliyuma'dan bahsolunmuyordu. Şimdi de kahramanlar gecesi yapılsın diye milleti kışkırtan o olmuştur. Bununla kendisine büyük şeref temin etmek istiyor.

İlânasam, cüce İrdas'tan geri kalmak istemiyordu:

- Kıral Hazretleri! Başkumandan her yerde kendisinin en asil Hatti ailesinden olduğunu, hiçbir yabancı kanla karışmadığını söyleyip duruyor. Bu ne demektir? Ben onun kırallığa göz koyduğunu sanıyorum. Hatti Elinde kıralınkinden daha asil aile bulunabilir mi? En asil aileye mensubum demek ben kıralım yahut kıral olacağım demektir.

Rahip İduskam adeti olduğu üzere yapmacık bir öfke ile şöyle diyordu:

- Kıral Hazretleri! Zaten bu Tutaşil yalancılık ediyor. 7000 askerle savaşa çıkıp 100 kişiyle dönüyor, sonra da savaşı kazandım diye böbürleniyor. Bu en gülünç söz! Bu kadar asker kaybeden bir kumandan nasıl düşmanını yenmiş olabilir? Sonra piyade ve suvari kumandanlarını idam edemedim diye üzülüyor. Bu kumandanları bizzat siz tayin etmiştiniz. Onları idam etmek size karşı en büyük saygısızlıktır. Zaten alnındaki kılıç yarasından da belli ki savaşta dayak yemiş. Kaksalar gibi değersiz bir düşmanın karşısında 120 savaş arabasıyla 7000 asker kaybetmek beceriksizliğin şaheseridir. Bu başkumandanı azletmenizi rica ederim.

Ziza yine hekimlik bakımından fikir yürütüyordu:

- Kıral Hazretleri! Tanrıların size armağan ettiği şarabı içmeyen bir adamda Tanrıların verdiği güç bulunmaz. Tutaşil şarap içmediği için hastadır. Hasta adam orduyu nasıl idare eder? Onun savaş Tanrısı Zamana değil, yumurcak Tanrısı Yarris korumaktadır.

Nidiba ise kaş yaparken göz çıkaran bir durumla şöyle diyordu:

- Kıral Hazretleri! Kurbağa öküze benzeyeyim derken nasıl çatlamışsa bu Tutaşil denilen herifte size benzeyeyim derken öyle çatlayacak. Bunu hemen azledip yerine başka birisini getirmeli. Zaten başkumandanlık nedir? Bunu kim olsa yapar. Bu işi sadık yaverlerinizden birisine verseniz daha iyi olur…

Vezirler söz söylerken kıral durmadan şarap içmiş, şarabın sıcaklığı başına vurmuştu. Cüce İrdas'ı yerinden sıçratacak bir gürültü ile yumruğunu masaya vurduktan sonra yaverlerine dönerek bağırdı:

- Çabuk, Tutaşil'e giderek kendisini azlettiğimi söyleyin. Başkumandanlık kılıcını geri versin. Evini de arayın. Altın, gümüş ne bulursanız getirin. Piyade kumandanını başkumandan yaptığımı da kendisine bildirin. Başkumandanlık kılıcını ona götürün.

Yaverler seğirttiler. Vezirler, sonunda en büyük belayı atlattıkları için seviniyorlardı.

Tutaşil evinde yatıyordu. Yüzündeki kılıç yarasından başka göğsünde bir ok yarası vardı. Karısı ve kızı yaralarını yıkıyorlar, süt içirerek kuvvetlendirmeğe çalışıyorlardı. Yaverler girip kıralın buyruğunu bildirdikleri zaman eliyle duvardaki başkumandanlık kılıcını göstermekle mukabele etti. Altını, gümüşü yoktu. Sonra yine başkumandanlık buyurganlığı ile yaverlere bir el işareti yapıp çabucak gitmelerini bildirdi ve başını öte tarafa çevirerek onları görmek istemediğini anlattı. Yaverler çıkarken en geride kalmış olan Sabba, kendilerine kapıyı açmış olan Tutaşil'in hizmetçisine dikkatle baktı. Sonra onun

yanağını okşamak ister gibi bir hareket yaptı. Fakat bu hareket kendisine acıya mal oldu. Çünkü kız, görünüşünden umulmayan bir kuvvetle yavere tokatı indirmiş ve kapıyı şiddetle kapatmıştı. Öteki yaverler bu manzarayı görünce gülüştüler. Sabba adeta kuduruyordu:

- Ne budala kız, diye haykırdı, geri kafalı adamın hizmetçisi olduğu nasıl da belli. Sanki yanağını okşasaydım veya öpseydim, yahut kucağıma alsaydım dünya mı yıkılırdı? Bunlar daha kıralımızın adetini öğrenmemişler. Geçen gece kıral hazretleri benim kız kardeşimi yatak odasına aldığı zaman ben hiç kızdım mı? Bilakis Yamzu'nun öfkeden kızaran yüzünü görerek hoşça vakit geçirdim.

Yaverler vazifelerini yapıp döndükten sonra kırala raporlarını vermişler ve kahramanlar gecesinin hazırlığına şimdiden başlamak için ondan buyruk almışlardı.

Üç gün pek çabuk geçti. Saray bahçesi bir şölen yeri olmuştu. Dağ gibi et yığılmış, göl gibi süt sağılmış, deniz kadar şarap hazırlanmıştı. Yirmi kişilik muzıka takımı güzel havalar çalarak milleti eğlendiriyordu. Hattuşaş'ın on bin kişilik bütün nüfusu aşağı yukarı saray bahçesine dolmuştu. Millet, kutlulanacak kahramanların başında Tutaşil'i görmek istiyordu. Onun azlolup yerine piyade kumandanının geldiğini görünce bir an şaşalar gibi oldular. Fakat kıralın nutkunu dinledikten sonra her şeyi unutup şaraba sarılmaları güç olmadı. Bedava olan şarap halka Tutaşil'i de, kahramanları da unutturmuştu. Gerçi Tutaşil yoktu. Ama arada bir yaverlerden biri bağırarak halkı bir kahramanın şerefine iç-meye çağırıyordu.

İlk önce şanlı ve kahraman kıral Subbiluliyuma'nın şerefine içildi. Arkadan Kaskaları yok eden yiğit piyade kumandanı için taslar kalktı. Daha sonra da memleketi kahramanca idare ederek zaferin kazanılmasında değerli hizmetleri geçen vezirler için şaraplar dolduruldu. Bu arada yaver Sabba da unutulmadı.

Millet, bahçede kahramanları kutlularken sarayın büyük tören odasında da kıral ve vezirler aynı şeyi yapıyorlardı. Sevincinden boyuna sırıtan başkumandan, Yamzu ve Hantilyas da orada idiler. Kıral:

- "Hantilyas bir kahramandır. Şarabı keşfetti. Bin Tutaşil'e tercih olunur" diye ona iltifat ediyor, Hantilyas gülümseyerek gönül açıcı güzelliği ile çevresine neşeler saçıyordu. Artık o sarayın gülmez kadını değildi. Sarayın incisi, güzelliği, süsü idi.

Gece yarısı olduğu zaman bahçedeki halkın çoğu sızmıştı. Çünkü o görmemişler alayı şarabı üst üste dökercesine içip kendilerinden geçmişlerdi. Tören odasında ise neşe yeni başlıyordu. Kıral her tas şaraptan sonra bir pişmiş saksağan yumurtası yiyor ve bu tevazuu ile vezirlerinin daha çok sevgi ve saygısını kazanıyordu. Sofrada konuşulan şey daima kıralın açtığı mevzu olurdu. Şimdi felsefi bir mevzu üzerinde idiler. Ve filozof İlânasam ile konuşuyorlardı. Kıral bir tas daha içtikten sonra dedi ki:

- Filozof! "Çokluk" ile "Azlık" aslında birdir. Onu çok veya az diye ayıran bizim kuruntumuzdur. Mesela bir tas şarapla on tas şarabın farkı yoktur. Netekim bazen on tas şarap bir tas şarabın tesirini yapmaz. Bazen de bir tas şarap bir adamı sarhoş eder.

Neden böyle oluyor? Çünkü içimizdeki kuruntu bize çok içtiğimizi söylerse biz bir tası çok görüp sarhoş oluruz. İçimizdeki kuruntu az içtiğimizi söylerse on tas içtiğimiz zaman bile dipdiriyizdir. Doğru değil mi? Ne dersin?

İlânasam çok kurnaz olduğu için birdenbire kıralın düşüncesini kabul etmedi. Çünkü kıralın dakikası dakikasına uymazdı. Şimdi iddia ettiği bir şeyin biraz sonra aksini iddia eder ve ilk iddiada kendi fikrine iştirak ederse kızıp tahkir ederdi. Onun için işin bir pundunu bulmalı, ortalama gitmeliydi. Kalın kaşlarının altında mel'un bir bakışla bakan gözlerini yere dikerek cevap verdi:

- Kıral Hazretleri! Esas itibarıyla azlık çokluk birdir. Buyurduğunuz gibi bir tas şarapla on tas şarabın farkı yoktur. Yalnız bazı hallerde azlıkla çokluğun farkları vardır sanırım.

- Ne gibi?

- Mesela çokluğun yüksek bir derecesi olan bin ile azlığın yüksek derecesi olan yokluk yani sıfır arasında bir fark bulunması icap eder. Çünkü bin tas şarap içen adam ne de olsa bundan biraz müteessir olur. Sıfır tas şarap içen adamsa müteessir olmaz. Çünkü şarap içmemiştir.

Bütün vezirler bu şahane cevabı beğenmişlerdi. Hele yeni başkumandan, ırkdaşı olan İlânasam'ın sözlerinden dolayı övünç bile duyuyordu. Kıral da bu sözlerden hoşlanmış gibi görünüyordu. Bir saksağan yumurtası yedikten sonra vezirine pek felsefi bir sual sordu:

- Peki! O halde sıfır nedir?

- Mesela: sizin karşınızda ben!..

Bu o kadar parlak bir cevaptı ki cüce İrdas kıskançlığından çatlayacaktı. Hekim Ziza böyle bir cevap vermiş olabilmek için ulumaya razı idi. Yalnız Nidiba bu sözlerdeki ince nükteyi kavrayamamıştı. Kavrayacak halde de değildi. Çünkü içtikçe iştahı açılıyor, yedikçe de şarap içesi geliyordu.

Aradan epey zaman geçtiği halde kıral bir şey söylememişti. Adeti böyleydi. Beğendiğini belli etmemeğe çalışırdı. Ancak, bir müddet sonra yaverlerinden birine dönerek buyruk verdi:

- Halk İlânasam şerefine içsin!

Yaver bahçeye çıkıp bakır yuvarlak üzerine tokmakla vurarak halkı uyandırmağa çalıştı. Çoğu sızmıştı. Bir kısmının kımıldayacak hali yoktu. Ona rağmen yaver bağırdı:

- Ey Hattiler! Kıralımız buyurdu: Kahraman İlânasam şerefine içeceksiniz!

Henüz ayakta olanlar arasında bir alkıştır koptu. Yaşasın kıral, yaşasın İlânasam diye bağırarak şarap içtiler.

Şimdi tören odasında başka bir konuşma mevzuu açılmıştı: Tarihten bahsolunuyordu. Kıral, eski savaşları, eski kıralları anlatıyordu.

Büyük kıral olmak için zafer kazanmanın, ülkeler açmanın, milleti doyurmanın şart olduğunu ileri sürüyordu. Subbiluliyuma çok mütevazi idi. Eski kıralar arasında en çok Flabernas ile Murşili beğeniyor, fakat Murşil'i daha üstün tutuyordu. Diyordu ki:

- Eski, yeni bütün kıralların hayatını okudum. Murşil büyük kıralların en büyüğü ve sonuncusudur. Ondan sonra ona eşit bir kıral gelmemiştir.

Rahip İduskam o yapmacık heyecanı ile ayağa kalktı:

- Ne diyorsunuz Kıral Hazretleri! Kıral Murşil şüphesiz çok büyük bir kıraldır. Onun gibi kıral ya bir, ya iki tane vardır. Fakat günümüzde muhakkak ki Murşil'den büyük, hem çok büyük, hem de pek çok büyük kıral vardır.

Bu sözler cüce İrdası az kalsın öldürecekti. Herkes o kadar güzel sözler söylediği halde o daha bir şey söyleyememişti. Heyecanla yutkunup dururken Nidiba'nın haykırışı duyuldu. Nidiba deminden beri her nedense doymuş ve epeyce de sarhoş olmuştu. Rahip İduskam'ın kırala aykırı bir düşünce yürüttüğünü görünce kırala yaranmanın tam zamanı geldiğine hükmetmiş ve atılmıştı. Adeta öfke ile İduskam' a bağırıyordu:

- Sen sus! Kıral Hazretlerinden daha mı iyi bileceksin? Madem ki o Murşil'den daha büyük bir kıral gelmemiştir diyor, öyleyse gelmemiştir. Ne diye direnip günümüzde büyük kıral vardır diyip duruyorsun?

Nidiba'nın çam devirmesine herkes alışık olduğu halde bu seferki tevil götürür gibi değildi. Cüce İrdas, Nidiba'ya hücum ederek nasıl bir dalkavukluk yapabilirim diye düşünüyordu. Kıralın sözleri onu durdurdu. Çünkü kıral gülerek:

- "İnsanlar hakkında niyetlerine göre hüküm vermek doğru olur" diyordu. Artık kimse söz söylemiyor, yalnız şarap içiyordu. Tan yeri ağarmak üzere idi. İçki beyinlere tesir ettikçe hareketler, bakışlar sözler şuursuzlaşıyor, boş yere gülümsemeler, manasız öfkelenmeler birbiri ardınca herkesi okşayıp geçiyordu. Kıral delilik hezeyanı halinde idi. Deha ile çılgınlık arasında bir noktada bulunuyordu. Göğsüne düşmüş olan başını birdenbire kaldırdı. Ufuklardaki düşman ordularına bakan kahramanlar gibi ilerisini süzdükten sonra iki elini birden boynu hizasına kaldırdı. Sol eli ilerideydi. Sağ elini omzuna kadar çekerek ok atma taklidi yaptıktan sonra ağzının içine bakan vezirlere doğru:

- "Bir ok attım! Kebap oldu" dedi. Vezirler bakışarak bu yüksek hikmeti, bu görülmemiş vecizeyi tasvip yollu baş salladılar. Pek beğenmişler, fakat anlayamamışlardı. Okun kebap olmasındaki yüksek hikmet her kulca anlaşılır nesnelerden değildi. Bu muammayı çözmek şerefi cüce İrdas'a nasip oldu:

- Kıral Hazretleri edebi sanatlarının en incesini yaparak cihana ve insanlığa parlak bir ufuk daha açmışlardır, dedi çünkü atılan ok bir geyik yavrusunu vurup kayaya saplanırsa, bu kaya çakmak taşından yapıldığı için ateş alırsa, geyik okla delinmiş olduğu halde okun hızından dolayı elli defa dönerse hiç şüphesiz kebap olur. Hem de kebapların en tatlısı…

Ziza o kadar alıklaşmıştı ki beyni işlemiyordu. Şu sevmediği domuz cüce muhakkak ki kıralın gözüne girmişti.

Ziza sarhoşluktan dolayı etrafı hemen hemen hiç görmemeğe başlayan gözleriyle bir kırala, bir de Hantilyas'a bakıyor, kırala yaranmakla, Hantilyas'a sevgisini söylemek arasında bir tercih bocalaması yapıyordu. Kıral yine tevili kolay bir söz söylerse mesele yoktu. Fakat ya tutup da, mesela: "Bir ok attım helva oldu" derse ne yapardı? Helvanın balını, ununu, yağını nereden bulup çıkarırdı? Bir aralık kırala yaranamayacağım diye ümitsizliğe düşer gibi oldu. Kırala dalkavukluk etmekten vazgeçerek güzel Hantilyas'ın ilgisini kendi üzerine çekmek istedi. Fakat hay aksi şeytan hay! O kadar sarhoştu ki birkaç adım uzaktan Hantilyas ile Yamzu'yu birbirine karıştırıyordu. Onlar kıralın sağında ve solunda oturuyorlardı. Fakat hangisinin Hantilyas olduğunu kestiremiyordu. Yamzu'nun ayı balığına benzeyen gövdesiyle ötekinin ince ve biçimli endamını birbirine karıştırmak için amma da içmişim diye düşünebiliyordu. Bununla beraber suç yalnız şarapta değildi. Gözlerinin az görmesi de buna biraz sebep olmuştu. Birdenbire adeta iradesi dışında bir dürtüşle ayağa kalktı ve kırala şöyle dedi:

- Kıral Hazretleri! Bu kahramanlar gecesinden unutulmaması geren bir kahraman daha var: o da şu parlak gözleri ve ince gövdesiyle kadınların en güzeli olan Yamzu'dur.

Ziza, sonunu herkesin merakla beklediği sözünü burada kesiverdi. Çünkü şaşırmıştı. Hantilyas'tan bahsetmek isterken ağzından Yamzu çıkıvermişti. O kadar şaşırmıştı ki bir müddet ne söyleyeceğini bilemedi. Sonra içinden "Ne yapalım? Bir ok attım, helva oldu. Çaresiz yağını da, balını da, ununu da bulacağız" diye düşündükten sonra devam etti:

- Evet! Yamzu bir kahramandır. Çünkü şöleni idare eden ve kadın olduğu halde bu kadar içmeğe dayanan bir kimse elbette kahramandır.

Buradaki kızıl şaraptan yirmi tas içmek yirmi düşmanın kanını içmekten daha mı kolaydır. Değildir. Bir hekim olmak sıfatı ile size söyleyeyim ki daha kolay değildir. Daha güçtür. O halde kahramanlar gecesinin en büyük kahramanı Kıral Hazretlerinden sonra ikinci kahraman Yamzu'dur. Üçüncü kahraman Hantilyas'tır. Dördüncü kahraman İlânasam'dır. Beşinci kahraman İrdas'tır… Hayır, hayır… Yanıldım… Baştan saycağım: Birinci kahraman Kıral Hazretleri… İkinci kahraman Yamzu… Üçüncüsü Hantilyas… Dördüncüsü de ben…

Ziza sözlerine devam edemedi. Çünkü birdenbire kıralın ağzından, burnundan kan boşanarak devrildiğini gördü. Kıralın arkasında bulunan başhekim Teşen ile yanında oturan Yamzu seğirttiler. Ötekiler donakalmıştı. Başhekim, yanında bulundurduğu hayat iksirinden kıralın ağzına damlatmağa çalışıyordu. Gün ağarmıştı. Bir müddet kıralın göğsünü ve kollarını uğaladıktan sonra kalbini dinleyen Teşen sevinçle: "Çok şükür kıralımıza bir şey olmadı. Fakat birkaç gün kıpırdamadan yatması lazım" dedi. Sonra hepsi sarhoş olan yaverlere emir vererek kıralı sırtlatıp yatak odasına götürttü. Zaten ortada içilecek şarap, yenecek yemek de kalmamıştı. Yeni başkumandan da meydandan kaybolmuştu.

Vezirler evlerine vezirlik töreni ile dönmek için savaş arabalarına binmek istiyorlardı. Fakat korkak Tutaşil Kaskalarla yaptığı savaşta savaş arabalarının hepsini kaybetmişti. Başka çare yoktu: Yayan gideceklerdi saray bahçesine çıktıkları zaman bütün halkın sızıp yatmış olduğunu gördüler. Büsbütün

sızmamış olan bazı gençler birtakım kadınlarla uygunsuz durumda idiler. Bu manzara İlânasam'ın namusuna dokundu:

- "Alçak herifler! Utanmıyor musunuz?" diye bağırdı. Sarhoş gençlerden biri başını kaldırarak:

- "Kızma vezir hazretleri! Sizin çatı altında yaptığınızı biz yıldızların altında yapıyoruz" diye cevap verdi.

Cüce İrdas sarhoşluktan kekeleyerek homurdandı:

- Halkın eşekten farkı yoktur!

Buna da başka bir genç cevap verdi:

- Eşeğin de senden…

Rahip İduskam öfkelenmişti:

- Alçak, vatan haini! Sen bir vezire hangi cüretle bu sözleri söylüyorsun?

- Çok dırlanma! Bu gece kahramanlar gecesidir. Biz de açıkta sabahlamakla kahramanlık yapıyoruz. Yaşasın Kıral!..

Ziza açık havaya çıkınca biraz açılmış gibiydi:

- "Bu vatan hainlerini idam ettirmeli. Sarayın bahçesine saygısızlık gösteriyorlar" diye haykırdı.

Başka bir sarhoş yerden kalkarak cevap verdi:

- Yavaş gel vezir hazretleri! Bizi buraya kıral çağırdı. Kıralın konuklarını idam ettirmek kırala isyandır. Sen kırala isyan mı ediyorsun?

Zaten korkak olan Ziza bu sözlerden büsbütün ürkmüştü

- Haşa, haşa!.. Ben kıralın kölesiyim. Ama sizler bahçenin namusunu lekelediniz. Bu gecenin kahramanlar gecesi olduğunu unutuyorsunuz…

- Hangi kahramanlar gecesi? Kahramanlar öldüler. Bu gece dalkavuklar gecesidir. Bu şölene konmak için sabaha kadar yaşasın diye bağırdık. Tabii siz de içerde şebek gibi takla attınız. Yaşasın kıral!..

Nidiba'nın sabrı tükenmişti:

- Bana bak! Nankörlük edip durma. Kıral ve vezirler olmasa hepiniz aç kalırsınız. Düşman gelip hepinizi götürür. Köle diye satar. Biz en ağır yükleri taşıyan insanlarız. Bize saygı göstermeğe mecbursun!..

ATSIZLAR

Bu sözler üzerine sarhoş hüngür hüngür ağlamağa başladı. Hem hıçkırıyor, hem de:

- "Benim eşeğim de ağır yük taşıyor ama yine benden dayak yiyor. Amma da nankörmüşüm" diye söyleniyordu.

Vezirler işin sarpa sardığını, resmi otoritelerini kullanacak bir vasıtanın ortada bulunmadığını görerek bahçe kapısına doğru yürüdüler. Sendeleyerek evlerinin yolunu tuttular.

Kâhin Şilka, bir arkadaşı ile bütün bu konuşmaları dinlemişti. Bir sarhoşlara, bir de vezirlere baktıktan sonra:

- "Şu sarhoş, beriki herifleri paçavraya çevirdi" dedi

Arkadaşı cevap verdi:

- Yanlış söyledin. Paçavraları tersine çevirdi!

26 Mayıs 1941 Pazartesi

Maltepe

ATSIZCILAR